

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Overheidsfinanciering vs. strategische keuzes: Hoe variatie in financiering vanuit de overheid de strategieën van maatschappelijke organisaties in Nederland beïnvloedt

Geijp, Fenna

Citation

Geijp, F. (2025). *Overheidsfinanciering vs. strategische keuzes: Hoe variatie in financiering vanuit de overheid de strategieën van maatschappelijke organisaties in Nederland beïnvloedt.*

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [License to inclusion and publication of a Bachelor or Master Thesis, 2023](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/4261389>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Overheidsfinanciering vs. strategische keuzes

Hoe variatie in financiering vanuit de overheid de strategieën van
maatschappelijke organisaties in Nederland beïnvloedt

Universiteit Leiden - Faculteit Governance & Global Affairs

Master Management van de Publieke Sector

Student: Fenna Geijp

Studentnummer: s4163192

Datum: 30 mei 2025

Docent: dr. B. Fraussen

Opleiding: Master Management van de Publieke Sector

Universiteit: Universiteit Leiden

Aantal woorden: 9.998

Voorwoord

Voor u ligt mijn masterscriptie die het eindpunt markeert van mijn masterstudie Management van de Publieke Sector aan de Universiteit Leiden. De totstandkoming van deze scriptie was een intensief proces. Het was een periode van verdieping, doorzetten en groeien. Hoewel het onderzoek soms niet mee zat kijk ik met trots terug op de kennis en vaardigheden die ik in deze fase van mijn studie heb mogen ontwikkelen. Dit traject heeft mij niet alleen academisch verrijkt, maar ook persoonlijk gevormd.

Hoe gaat de overheid nu echt om met maatschappelijke organisaties? Kunnen organisaties hun achterban in deze complexe wereld nog voldoende vertegenwoordigen? Met deze vragen begon ik de studie en de afstudeerrichting *Beïnvloeden en samenwerken in complexe-bestuurlijke arena's*. Met interesse heb ik meerdere gastdocenten horen vertellen wat er in de praktijk speelt. Mijn onderzoek heeft mijzelf ook gedwongen om meer in de wereld te duiken van de verstandhoudingen tussen overheid en maatschappelijke organisaties. Terwijl ik mijn best heb gedaan om antwoord te vinden op mijn onderzoeksvraag kwam ik erachter dat er nog zoveel aspecten zijn die mij doen verwonderen en waarvan ik meer wil weten en leren.

Deze scriptie had niet tot stand kunnen komen zonder de bereidwillige medewerking van de zeven maatschappelijke organisaties die ik heb mogen spreken. Ik ben hen bijzonder dankbaar voor hun openheid, hun inzichten en de tijd die zij hebben vrijgemaakt om bij te dragen aan mijn onderzoek. Hun ervaringen en perspectieven hebben deze scriptie een extra dimensie gegeven en mij geholpen om de praktijk beter te begrijpen.

Ook wil ik mijn scriptiebegeleider, Bert Fraussen, hartelijk danken voor zijn waardevolle feedback en deskundige begeleiding. Zijn betrokkenheid en aanmoediging hebben een belangrijke rol gespeeld in het doorlopen en voltooien van dit traject.

Fenna Geijp

Den Haag, mei 2025

Samenvatting

Wat is de impact van overheidsfinanciering op de strategische keuzes van maatschappelijke organisaties (MO's)? Er heerst een trend waarbij overheden MO's niet meer meenemen in de beleidsvorming en waarbij subsidies worden geschrapt. Dit terwijl MO's een belangrijke rol spelen in het verkennen en vertalen van maatschappelijk voorkeuren richting de beleidsmakers. Dit onderzoek poogt bij te dragen aan het begrip over de verstandshouding tussen MO's en overheden en de mate van afhankelijkheid van strategieën die MO's kunnen gebruiken in relatie tot hun positie richting de overheid. De literatuur over directe en indirecte strategieën, type organisaties (citizen, service en hybride groepen) en de resource dependance theorie vormen de basis om te beoordelen in hoeverre directe overheidsfinanciering invloed heeft op de strategische keuzes van MO's. Het empirische onderzoek bestaat uit interviews en documentanalyse vanuit jaarverslagen van zeven MO's. Hieruit blijkt dat directe overheidsfinanciering vooral invloed heeft op de intensiteit van de projecten die MO's willen uitvoeren. Zonder directe overheidsfinanciering worden deze projecten ook uitgevoerd alleen vindt er dan een gematigdere variant plaats wat invloed heeft op het bereik van het project en/of campagne. Voor veel organisaties geldt dat de financiering vanuit de overheid de afgelopen jaren is gestegen en wat opvalt is dat MO's over een langere tijdsperiode minder activiteiten laten zien richting de uitvoerende macht (directe strategie). Het is daarnaast vooral een strategische keuze om de directe overheidsfinanciering die MO's wel krijgen te gebruiken voor projecten in de uitvoering in plaats van de praktische kanten van een organisatie staande houden. Door deze keuze kunnen de organisaties hun onafhankelijkheid behouden en tegelijkertijd hun campagnes vergroten om meer bereik te genereren. Een direct verschil tussen de mate van variatie in financiering vanuit kabinet Rutte-IV en Schoof-I en de impact hiervan op de strategische keuzes van MO's is met dit onderzoek nog niet bevestigd.

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	5
2.	Theoretisch kader	8
2.1.	Literatuur review	8
2.2.	Strategische keuzes.....	9
2.3.	Resource Dependence Theorie	12
2.3.1.	Variatie in financiering	12
3.	Methodologie	15
3.1.	Dataverzameling.....	15
3.1.1.	Documentanalyse jaarverslagen organisaties	15
3.1.2.	Interviews	16
3.2.	Operationalisering	17
3.3.	Data-analyse	18
3.4.	Betrouwbaarheid en validiteit	19
3.4.1.	Betrouwbaarheid	19
3.4.2.	Interne validiteit	20
3.4.3.	Externe validiteit	20
3.5.	Verloop dataverzameling.....	21
4.	Analyse	22
4.1.	Toelichting (type) organisaties	22
4.1.1.	Citizengroep	23
4.1.2.	Servicegroep.....	23
4.1.3.	Hybridegroep.....	23
4.2.	Evolutie van de overheidsfinanciering bij maatschappelijke organisaties	23
4.2.1.	Type directe overheidsfinanciering	23
4.2.2.	Financiering door de jaren heen	24
4.2.3.	Beeld financieringsvereisten	26

4.3.	Patronen in de strategieën.....	28
4.3.1.	Is er een balans?	28
4.3.2.	Welke activiteiten worden nu uitgevoerd?	29
4.3.3.	Veranderingen in activiteiten door de jaren heen.	31
4.4.	Directe overheidsfinanciering en de invloed op de strategische keuzes	34
4.4.1.	Heeft overheidsfinanciering invloed op de activiteiten van maatschappelijke organisaties?	36
5.	Conclusie.....	40
5.1.	Belangrijkste bevindingen.....	40
5.2.	Discussiepunten.....	41
5.3.	Meerwaarde	42
5.4.	Vervolgonderzoek.....	42
5.5.	Beleidsaanbevelingen.....	43
	Literatuurlijst.....	44
	Bijlage I.....	50

1. Inleiding

Er heerst een trend waarbij overheden zich keren tegen maatschappelijke organisaties (MO's) in plaats van dat ze samenwerken. In deze trend staan organisaties onder vuur en worden subsidies gekort (Choudron, 2025; Lindstaedt, 2025). Dit is opvallend, omdat de relatie tussen MO's en de overheid een belangrijk onderdeel is van het democratisch systeem. Dit systeem werkt pas optimaal als het wordt beïnvloed door de aanwezigheid van organisaties die opkomen voor bepaalde belangen (Moe, 1988). Alberada (2018) noemt deze rol ook wel de 'transmission belt': MO's verkennen en vertalen wat de maatschappelijke voorkeuren zijn richting de beleidsmakers toe waardoor ze een cruciale bijdrage leveren aan een goede functionerende democratie.

De draaiende trend in de relatie tussen overheden en MO's wordt al in meerdere landen waargenomen. In de Verenigde Staten speelt bijvoorbeeld al jaren dat de adviezen van deze organisaties enkel worden overgenomen wanneer deze aansluiten op de status quo (Burstein & Linton, 2002). In 2015 kwam in Polen een populistische rechts-georiënteerde regering aan de macht en kregen MO's te maken met democratische achteruitgang (Pospieszna & Vetulani-Cęgiel, 2021).

Wanneer de verstandhoudingen tussen overheden en MO's veranderen heeft dit ingrijpende gevolgen voor deze organisaties. Zij hebben vaak overheidssubsidies nodig om te bestaan. Democratische achteruitgang zorgt daarnaast voor dat deze groepen kwetsbaar en vatbaar zijn voor manipulatie (Pospieszna & Vetulani-Cęgiel, 2021). Dit kan vervolgens invloed hebben op de activiteiten die deze MO's willen uitvoeren.

In Nederland lijkt met het aantreden van kabinet Schoof-I ook een versterking te komen in de trend. Het College voor de Rechten van de Mens uitte in december 2024 zorgen over het gebrek aan publieke consultatie bij de nieuwe asielwetgeving in Nederland. De nieuwe conceptwetten dienden openbaar gemaakt te worden zodat men een wezenlijke kans kregen om mee te denken en hun zorgen te delen. Dit is bij het proces van de nieuwe asielwetgeving niet gebeurd (College voor de Rechten van de Mens, 2024). Niet lang na de kritiek van het College voor de Rechten van de Mens in 2024 maakte minister Faber (PVV) ook bekend dat zij wilde bezuinigen op subsidies richting MO's in het domein Asiel- en Migratie (Van Rompu, 2025). Hiervan lijkt het gevolg te zijn dat organisaties die dichterbij de doelgroep zitten beperkt worden in hun

strategische keuzes, zoals bijvoorbeeld: kiezen voor belangenbehartiging via de politiek of activiteiten via het grote publiek.

MO's kunnen geen advies geven, maar er worden wel wetten vanuit de overheid gemaakt over hun doelgroepen. Zeker de kwetsbare groepen, zoals onder andere: mensen die niet-gedocumenteerd in Nederland leven, mensen met een sociaal (economische) kwetsbare positie, toekomstige generaties (kinderen/jongeren) en vrijwilligers, dienen beschermt te worden tegen onrechtvaardig beleid.

Er is een trend die de verstandshoudingen tussen de overheid en MO's onder druk zet. In Nederland is deze trend ook al een paar jaar te zien onder de kabinetten Rutte (Chourdon, 2025), alleen lijkt het met het aantreden van een rechts-georiënteerde kabinet in een versnelling te gaan. Groenlinks-PvdA erkent dan ook dat het politieke klimaat nu is veranderd en vreest politieke misbruik (Nijland, 2025).

In dit onderzoek wordt gekeken welke invloed het kabinet Schoof-I heeft op de keuzes van MO's in Nederland in tegenstelling tot het vorige kabinet, Rutte-IV.

De onderzoeksvraag is: "In welke mate heeft de variatie in financiering tussen kabinetten Rutte-IV en Schoof-I tot andere strategische keuzes geleid bij maatschappelijke organisaties in Nederland?"

Vanuit de literatuur gezien dienen MO's een belangrijke functie binnen het democratisch systeem. Ingezoomd op de huidige tijd lijkt de relatie tussen MO's en de overheid te veranderen. MO's worden niet meer meegenomen in het beleidsvormingsproces (College voor de Rechten van de Mens, 2024) en hun subsidies worden een onzekere inkomstenbron (Van Rompu, 2025). De democratische achteruitgang lijkt met de waarschuwing van het College voor de Rechten van de Mens ook in Nederland nu meer dan ooit van toepassing als het gaat om het beleid rondom kwetsbare groepen burgers. Dit onderzoek draagt bij aan het begrip over de verstandshouding tussen MO's en overheden en de mate van afhankelijkheid van strategieën die MO's kunnen gebruiken in relatie tot hun positie richting de overheid. Gezien het Nederlands nationale bestuur veel verandering kent onder het nieuwe rechts-populistisch bewind dient dit fenomeen nader bestudeerd te worden en vergeleken te worden met een op het oog gematigder kabinet zoals Rutte-IV.

Zoals politicoloog Moe (1988) stelde: het democratisch systeem werkt pas optimaal als deze beïnvloed wordt door de aanwezigheid van MO's. Dit maakt het cruciaal dat het verband tussen

overheidshandelen en de invloed hiervan op MO's beter begrepen wordt zodat deze organisaties kunnen blijven opkomen voor hen die zij vertegenwoordigen.

In het volgende hoofdstuk volgt het theoretisch kader waarin een literatuur review wordt beschreven en waarin gekeken wordt naar de huidige literatuur over directe en indirecte strategieën en de variatie in financiering als onderdeel van de resource dependance theorie. In hoofdstuk 3 volgt de methodologie en operationalisering. In het tweede deel van de scriptie volgt op basis van een documentanalyse en interviews een analyse plaats. De scriptie eindigt met een conclusie over de belangrijkste bevindingen en antwoord op de onderzoeksvraag.

2. Theoretisch kader

Dit hoofdstuk begint met een beknopte literatuur review. In deze literatuurreview wordt onderzocht in hoeverre veranderingen in overheidsfinanciering invloed uitoefenen op de (strategische) keuzes van maatschappelijke organisaties (MO's). Daarna worden de wetenschappelijke concepten die centraal staan in dit onderzoek besproken. Dit zijn de strategische keuzes van MO's (Y) en de variatie in financiering vanuit de overheid (X).

2.1. Literatuur review

MO's functioneren binnen een complexe omgeving. Hun strategieën zijn vaak afhankelijk van onder andere institutionele contexten, zoals financiering. De strategische keuzes die organisaties moeten maken richten zich onder andere op beleidsbeïnvloeding, samenwerking met de overheid en publieke communicatie (Klijn & Koppenjan, 2016). De bron en aard van financiering die MO's ontvangen beïnvloedt in sterke mate de autonomie en gedrag van deze organisaties. Directe financiering vanuit de overheid kan leiden tot bijvoorbeeld strategische terughoudendheid. Organisaties vrezen dat een kritische houding tegenover de overheid hun kansen op financiering schaadt (Crepaz & Hanegraaf, 2022).

In welke mate MO's afhankelijk zijn van de overheidsfinanciering hangt af van het type organisatie. Organisaties die vallen onder **citizengroepen** lobbyen voor het algemeen maatschappelijk belang (Fraussen & Halpin, 2016) en zijn afhankelijk van ledenbijdragen, donaties en fondsenwerving. Deze MO's zetten in op hun onafhankelijkheid en behouden een kritische positie richting de overheid (Casey, 2015). Dit geeft organisaties de strategische beweegruimte om beleidskritiek te uiten. **Servicegroepen** daarentegen richten zich voornamelijk op het aanbieden van diensten aan hun leden, vaak sociale hulpverlening (Fraussen & Halpin, 2016). Het uitvoeren van deze publieke taken (zorg, opvang en/of integratie) maakt deze groepen sterk afhankelijk van overheidsfinanciering (Bloodgood & Tremblay-Boire, 2017). Hun primaire taak ligt hierdoor niet op de directe belangenbehartiging en politieke beïnvloeding (Smith & Lipsky, 1993). De kans bestaat daarbij dat servicegroepen hun beleid en strategie afstemmen op overheidsdoelen om zo financiering te behouden (Kendall & Knapp, 1995). Kritiek op overheidshandelen kan dan ook leiden tot het niet verlengen van subsidies of zelfs het intrekken van overheidsfinanciering (Chavesc et al., 2004). **Hybride groepen** combineren dienstverlening met belangenbehartiging (Fraussen & Halpin, 2016). Zij bieden hun leden praktische hulp, maar doen ook aan strategische beïnvloeding rondom

beleidsvorming (Minkoff, 2002). Dit maakt deze groepen ook minder afhankelijk van de overheidsfinanciering, omdat zij ook private financieringsbronnen hebben. Dit geeft bijvoorbeeld de mogelijkheid om buffers te creëren. Deze MO's moeten wel waken voor spanningen tussen loyaliteit aan de overheid en legitimiteit aan de achterban (Evers & Laville, 2004).

Wanneer overheidsfinanciering afneemt worden MO's gedwongen om meer activistische of publiekgerichte strategieën uit te voeren. De afhankelijkheid van MO's richting de overheid kan daarnaast de strategische keuzes van een organisatie beïnvloeden. Daarbij zijn de strategische keuzes, zoals issue-selectie, gevoelig voor verandering als gevolg van financieringsrelaties (Fraussen, 2014). Wanneer de overheidsfinanciering verhoogd wordt focussen MO's meer op administratieve handelingen dan aan dienstverlening (Alexander et al., 1999).

Beleidsveranderingen tussen verschillende kabinetten beïnvloeden niet alleen de inhoud, maar ook de wijze waarop bijvoorbeeld overheidsfinanciering beschikbaar wordt gesteld. Fraussen (2014) toont aan dat veranderingen in de subsidievoorwaarden de strategie van organisaties hervormt. Een reactie van MO's op veranderingen in financiering is afhankelijk van zowel hun institutionele capaciteit als ideologische oriëntatie. Organisaties met variatie in financieringsbronnen zijn veerkrachtiger in het behouden van hun strategische koers (Diepstraten & Everdingen, 2015).

In de wetenschappelijke literatuur is beperkte informatie aanwezig over hoe radicale beleidsverschuivingen of bezuinigingen leiden tot andere strategische activiteiten bij MO's in Nederland. Al lijken veel bezuinigingen te leiden tot meer activistische strategieën (Wemos, 2025).

2.2. Strategische keuzes

MO's hebben beperkte beweegruimte wanneer het aankomt op het reageren van overheidshandelen en dienen daarom bepaalde strategieën te bedenken. Denzau en Munger (1986) stellen dat het algemeen doel van belangenroepen is om de schaarse middelen op de beste manier te gebruiken om hun doelen te bereiken. Er kan een verdeling gemaakt worden tussen MO's die een bevoorrechte toegang hebben tot het beleidsvormingsproces (*insiders*) en groepen die invloed proberen te verwerven via indirecte beïnvloeding strategieën (*outsiders*) (Maloney et al., 1994). Bij deze verdeling horen verschillende tactieken. *Insiders* gebruiken

insidertactieken om door beleidsmakers geaccepteerd te worden en gezien te worden als legitieme en regelmatige medestanders in het beleidsvormingsproces. Het draait daarbij om het uitwisselen van principes, waarbij MO's een specifiek product afleveren dat voldoet aan de specifieke vraag van een beleidsmaker (Browne, 1991). Outsiders zijn vaak groepen die zich verzetten tegen de bestaande politieke orde. Zij zoeken vaker de media op om invloed uit te oefenen (Gais, 1991; Grant, 2000a; Maloney et al., 1994). Een belangrijke notitie hierbij is dat groepen kunnen kiezen tussen insider/outsider tactieken en vaak (tijdelijk) de strategieën combineren vanwege deze verschillende tactieken (Grant, 2000b). Verder ziet Grant dat door de complexe omgeving waarin MO's werken dat outsiders tactieken steeds vaker gebruikt worden (Grant, 2001), uit noodzaak of door strategische keuze (Grant, 2000a). De meeste organisaties streven echter nog wel naar een 'insider status' (Grant, 2000a).

In de literatuur is het debat gaande in hoeverre bepaalde tactieken bij insiders/outsiders horen. Strategieën worden namelijk gekozen door de organisaties zelf, maar de status 'insider' wordt gegeven door beleidsmakers (Maloney et al, 1994). Binderkrantz (2005) spreekt daarom over *directe strategieën* en *indirecte strategieën*. Directe strategieën worden gebruikt door groepen die beleidsmakers (ambtenaren of politici) benaderen en indirecte strategieën gaan over indirecte manieren (via media of mobilisatie van leden/bevolking) om invloed uit te oefenen op beleid. Ook hier is te zien dat organisaties directe en indirecte strategieën combineren (Binderkrantz, 2005). Er zit echter wel een verschil in voorkeuren van strategieën. Directe strategieën worden vaak gebruikt door groepen die aanzienlijke inkomsten beheren en deze groepen werken op een breed spectrum van beleidsterreinen. Echter, organisaties die staan voor de belangen van specifieke groepen hebben vaker de mogelijkheid om beleidsmakers rechtstreeks te benaderen (Dunleavy, 1991; Gais & Walker, 1991). Indirecte strategieën worden vaak gebruikt door organisaties die in een concurrerende positie zitten als het gaat om het aantrekken van leden (Binderkrantz, 2005). Dunleavy (1991) en Gais en Walker (1991) schrijven hierover dat groepen met een diverse ledenachterban, die verenigd zijn door hun steun aan de organisatie doelen, de neiging hebben om strategieën te kiezen die aandacht trekken en de loyaliteit versterken van de brede achterban.

Verder is te zien dat de strategieën veranderen door het beleidsproces heen. Indirecte strategieën worden vaak gebruikt wanneer MO's een onderwerp op de agenda willen zien. Directe strategieën komen vaker naar voren in latere fases van het beleidsvormingsproces (Binderkrantz, 2005). Er kan ook gekozen worden om strategieën tegelijkertijd te combineren,

door druk te zetten op ambtenaren/politici (indirect) terwijl organisaties ook actief contact zoeken met ambtenaren en politici (direct) (Binderkrantz, 2005).

Bij de directe en indirecte strategieën horen specifieke activiteiten. MO's richten zich vaak op de interactie met ambtenaren/politici, maar de meest gebruikte activiteiten zijn in werkelijkheid indirect (Binderkrantz, 2005). Het direct aanspreken van politici is het minst voorkomend (Binderkrantz, 2005). Er zit ook hier een verschil in voorkeuren per organisaties. Organisaties gericht op belangen lijken eerder media-activiteiten uit te voeren terwijl groepen die specifieke middelen beheren (bijvoorbeeld businessorganisaties) juist minder media-activiteiten laten zien (Binderkrantz, 2005).

Vanwege het academisch debat over het gebruik van de termen 'insider' en 'outsider' zal in dit onderzoek de focus liggen op de directe en indirecte strategieën. De strategische keuzes die MO's moeten maken kunnen aan de hand van deze strategieën en de daarbij horende activiteiten beter in kaart gebracht worden. Hierbij dient gelet te worden op de indirecte strategie 'mobilisatie'. MO's zijn afhankelijk van de publieke opinie van de leden en de bevolking als zij hen wil mobiliseren. Hanegraaff en Poletti (2019) laten zien dat de publieke opinie meer *outsider* (indirecte) strategieën stimuleren.

De scope van dit onderzoek richt zich op het kabinet Schoof-I en het kabinet Rutte-IV en niet op de toegang tot alle ambtenaren of parlementariërs, zoals Binderkrantz origineel bedoelde met de directe strategie. In dit onderzoek veranderen de twee categorieën onder de directe strategie naar 'uitvoerende macht strategie'. De activiteiten komen voort uit de originele categorieën ambtenaren en politici alleen zijn deze nu toegespitst op specifiek de uitvoerende macht zodat het beter aanhaakt op de scope van dit onderzoek. De twee strategieën met drie subcategorieën en de daarbij horende activiteiten zijn in Tabel 1.

Tabel 1.*Overview van type strategieën en bijhorende activiteiten*

Directe strategieën	Indirecte strategieën	
<i>Uitvoerende macht activiteiten</i>	<i>Media-activiteiten</i>	<i>Mobilisatie activiteiten</i>
Contact zoeken met relevante minister/ministerie	Contact zoeken met journalisten	Het organiseren van publieke meetings en conferenties
Contact zoeken met partij woordvoerders van coalitiepartijen	Brieven schrijven naar editors en columns	Organiseren van campagnes
Contact zoeken met de uitvoerende ambtenrij	Persreleases houden en persconferentie houden	Stakingen en publieke ongehoorzaamheid organiseren en demonstraties
Actief gebruik maken van publieke comités	Publieke analyses maken en onderzoeksrapporten schrijven	Het houden van petitities.
Contact zoeken met andere leden van het kabinet		

Noot. Aangepast van “Interest Group Strategies: Navigating between Privileged Access and Strategies of Pressure” door A. Binderkrantz, 2005, *Sage Journals*, 54(4), p. 6960 (<https://doi.org/10.1111/j.1467-9248.2005.00552.x>)

2.3. Resource Dependence Theorie

MO's zijn afhankelijk van externe hulpbronnen, zoals financiering, en zij moeten daarom strategieën ontwikkelen om deze bronnen te behouden of te maximaliseren. Een goede relatie met de overheid verhoogt de overlevingskansen en de financiële bronnen van een MO. Het nadeel van deze verstandshouding is dat de houding van de overheid verandert door de tijd heen met directe gevolgen voor de positie van deze organisaties (Fraussen, 2014). Dit past binnen het Resource Dependence Theorie van Pfeffer en Salancik (2015). Resource Dependence gaat over het feit dat MO's financiering nodig hebben vanuit de overheid, maar dat de overheid ook de diensten van deze organisaties nodig heeft (Bloodgood & Tremblay-Boire, 2017). In andere bewoording: de theorie berust op interdependentie. Dit speelt het meest bij de relatie tussen overheid en servicegroepen (zie 2.1). De theorie zegt dat de overheid controle over MO's kan hebben door toegang tot vitale bronnen te managen (Ruggiano & Taliaferro, 2012).

2.3.1. Variatie in financiering

MO's zijn voor een groot deel afhankelijk van subsidies vanuit de overheid. Er kan gesproken worden over subsidiedruk: zorgen bij organisaties over het verkrijgen en behouden van toegang tot overheidsfinanciering (Bolleyer, 2021). MO's leven met de angst dat hun politieke

uitlatingen gevolgen zullen hebben voor de financiering die zij krijgen vanuit de overheid (Crepaz & Hanegraaff, 2022; Chaves et al., 2004). Deze angst speelt het vooral een rol bij organisaties die zich opstellen als servicegroepen (zie 2.1).

MO's kunnen op twee manieren geld krijgen vanuit de overheid. Doormiddel van *directe overheidsfinanciering* (zoals subsidies en contracten) en *indirecte overheidsfinanciering* (zoals belastingvoordeel voor organisaties en hun donors). Beide vormen van financiering zijn cruciaal, maar vooral de financiële hulp van de overheid verhoogt de kans van overleving en ontwikkeling van MO's (Fraussen, 2014). Er kan dus variatie zitten in financiering vanuit de overheid tussen organisaties, maar er kan ook variatie zitten in financiering binnen organisaties. Overheidsfinanciering heeft dan ook invloed op veranderingen in de structuur van MO's en hun keuzes (Froelich, 1999). Gezien de directe overheidsfinanciering de organisaties direct van geld voorziet en veranderingen in de indirecte overheidsfinanciering niet direct een geldstroom toevoegt/verwijdert, zijn de zorgen over variatie van directe overheidsfinanciering het grootst (Bolleyer, 2021). In dit onderzoek ligt de focus vooral op de variatie van financiering in de vorm van geld vanuit de overheid en dit past meer onder de directe overheidsfinanciering. In de rest van het onderzoek zal daarom gekeken worden naar de directe overheidsfinanciering.

Organisaties die (meer) financiering ontvangen vanuit de overheid hebben dus meer capaciteit voor: lobbystrategie, mobilisatie en versterking van eigen organisatie. Meerdere onderzoeken benadrukken dit statement (Chaves et al., 2004; Crepaz & Hanegraaff, 2020; LeRoux & Goerdel, 2009; Mosley, 2011) in tegenstelling tot andere onderzoeken die een negatiever beeld schetsen over de invloed van financiering op bijvoorbeeld de lobbyactiviteiten van MO's. Een argument voor de positieve invloed is dat de MO's door financiering vanuit de overheid meer middelen hebben om belangen mee te behartigen (Ezell, 2010; Mosley, 2011). Het verkrijgen van deze financiering zorgt er ook voor dat de MO's meer toegang krijgen tot de overheid (Ezell, 2010; Kelleher & Yackee, 2009). Dit zou betekenen dat servicegroepen de meeste beweegruimte hebben in hun strategische keuzes, gevolgd door hybrideorganisaties en citizengroepen (zie 2.1). Een daling in overheidsfinanciering dwingt MO's om meer activistische of publiekgerichte strategieën uit te voeren (Fraussen, 2014).

H1a: Overheidsfinanciering heeft invloed op de uitvoering van maatschappelijke organisaties hun activiteiten richting beleidsmakers en het bredere publiek

H1b: Een vermindering in de directe overheidsfinanciering zorgt ervoor dat maatschappelijke organisaties meer strategische keuzes maken richting de indirecte strategie.

Uit literatuur blijkt ook dat MO's die veel ervaring hebben binnen het beleidsvormingsproces vrijwel automatisch meer financiering kunnen verwachten. De ervaring in het beleidsvormingsproces is namelijk cruciaal voor het succes van de MO's (Berkhout & Lowery, 2011; Grant 2001). Meer succes geeft de overheid meer geruststelling bij het geven van financiering. Het opdoen van ervaring kost echter tijd. Crepaz en Hanegraaff (2020) schrijven dit dan ook toe richting de rollen 'insiders' (directe strategie) en 'outsiders' (indirecte strategie), waarbij organisaties die een insider status hebben gekregen bij een kern horen die steeds sterker wordt.

H2: Het ontvangen van directe overheidsfinanciering over een lange tijdsperiode maakt het voor maatschappelijke organisaties mogelijk om meer activiteiten uit te voeren richting de uitvoerende macht (directe strategie).

In de literatuur review (zie 2.1) is stilgestaan bij de verschillende type organisaties (citizen, service en hybride) en de mate waarin zij afhankelijk zijn van overheidsfinanciering. Hierbij is gesteld dat service groepen het meest afhankelijk zijn van overheidsfinanciering (Bloodgood & Tremblay-Boire, 2017), gevolgd door hybridegroepen (Evers & Laville, 2004) en citizenegroepen (Casey, 2015).

H3: Citizen- en hybride organisaties zijn minder afhankelijk van directe overheidsfinanciering dan serviceorganisaties en dit heeft invloed op de strategische keuzes die zij willen maken.

3. Methodologie

Dit onderzoek maakte gebruik van een casestudie methode gericht op een vergelijking tussen het kabinet Schoof-I en kabinet Rutte-IV. Hierbij werd gebruik gemaakt van een kwalitatieve onderzoeksmethode. Op deze manier kon een beter contextueel beeld gecreëerd worden over in hoeverre maatschappelijke organisaties (MO's) invloed ervaren op hun strategische keuzes vanuit de overheid. Het onderzoek richtte zich dan ook op het verklaren in hoeverre overheidsfinanciering impact heeft op de strategische keuzes van MO's. Het onderzoek had een inductief karakter gezien de resultaten niet gegeneraliseerd kunnen worden maar waarvan de inzichten gebruikt kunnen worden in verder onderzoek.

3.1. Dataverzameling

Om de onderzoeksvraag te beantwoorden was er gebruik gemaakt van twee verschillende methodes, namelijk: documentanalyses en interviews.

Het onderzoek focuste op de periode 2022 – heden. De kabinetten die hier onder vielen waren: Rutte-IV en Schoof-I. Tijdens de documentanalyses en interviews was er extra aandacht voor verwijzingen naar de ministeries die zich bezighielden met de domeinen van de gekozen organisaties, zie Tabel 2. De organisaties zelf konden worden onderverdeeld in drie domeinen: asiel- en migratie, sociaal domein en klimaat.

Tabel 2.
Domeinen voor documentanalyse.

Domein	Ministerie	Verantwoordelijke
Asiel- en migratie	2022-2024: Justitie en Veiligheid (portefeuille Vreemdelingenzaken/Migratie)	2022-2024: E. Van der Burg (VVD)
	2024-heden: Asiel- en Migratie	2024-heden: M. Faber (PVV)
Sociaal domein	Sociale zaken en Werkgelegenheid	2022-2024: K. van Gennip (CDA)
		2024-heden: Ed. van Hijum (NSC)
Klimaat	2022-2024: Economische Zaken en Klimaat (portefeuille Klimaat en Energie)	2022-2024: R. A. A. Jetten (D66)
	2024-heden: Klimaat en Groene Groei	2024-heden: S. Hermans (VVD)

3.1.1. Documentanalyse jaarverslagen organisaties

De jaarverslagen van de zeven organisaties werden geanalyseerd doormiddel van het zoeken naar type overheidsfinanciering, de mate van financiering tussen 2017 en heden en de woorden

gericht op de activiteiten uit de directe strategie en indirecte strategie, zie Tabel 1. Er was gekozen om vanaf 2017 naar de jaarverslagen te kijken zodat er een beter verband gelegd kon worden tussen de activiteiten en de overheidsfinanciering.

De documentanalyse gaf aanvulling en controle op de informatie uit de interviews.

3.1.2. Interviews

Er zijn semigestructureerd interviews afgenomen met vertegenwoordigers van zeven maatschappelijke organisaties die opkomen voor kwetsbare groepen in Nederland en vallen onder een ‘citizen groep, ‘servicegroep’ of ‘hybride groep’, zie Tabel 3. Deze zeven organisaties waren gekozen vanwege hun gemeenschappelijke positie als bemiddelaar tussen overheid en de samenleving. Daarnaast opereerden deze MO's op terreinen die gekenmerkt werden door zowel direct overheidsinterventie als publieke betwisting. De zeven organisaties gaven ook een diverse groep weer doordat zij verschilden in type organisaties (vakbonden, stichtingen, burgerorganisaties) en overheidsfinanciering. Er werd een minimum van zes respondenten aangehouden.

Tabel 3.

Maatschappelijke organisaties en hun functie binnen het asiel- en migratiedebat.

Maatschappelijke organisaties	Type organisatie	Overheidsfinanciering
<i>Code: A1</i> Domein: sociaal	Service	Nee
<i>Code: A2</i> Domein: asiel- en migratie	Citizen	Ja
<i>Code: A3</i> Domein: klimaat	Citizen	Ja
<i>Code: A4</i> Domein: sociaal	Hybride	Nee
<i>Code: A5</i> Domein: sociaal	Hybride	Ja
<i>Code: A6</i> Domein: sociaal	Service	Ja
<i>Code: A7</i> Domein: klimaat	Citizen	Ja

De organisaties waren gekozen vanwege hun uitvoerende functie binnen hun domeinen en hun kerntaak: opkomen voor kwetsbaren in Nederland. Gezien de omvang van dit onderzoek en de tijdsdruk was het niet mogelijk om alle betrokken partijen mee te nemen.

In de interviews lag de focus op de activiteiten die zij uitvoerden in twee periodes: de afgelopen 12 maanden en de periode 2022-2024. Op basis van het theoretische kader werden de interviewvragen opgesteld (zie bijlage A). Door het semigestructureerde karakter ontstond de mogelijkheid om dieper in te gaan op bepaalde aspecten of juist om verheldering te vragen waar nodig.

Het doel was om vanaf de tweede week van april per mail contact te zoeken met de organisaties. Vanwege capaciteitsproblemen konden veel organisaties niet meedoen met de interviews. In de laatste mailronde van week zeventien kwamen positieve reacties binnen op de interviewaanvragen. Tussen 28 april en 13 mei werden de interviews online afgenomen. Voorafgaand aan het interview kregen de respondenten een toestemmingsformulier toegestuurd. Hierin konden de respondenten aangeven of zij akkoord gingen met het opnemen van het onderzoek. Door de online opnames via Microsoft Teams was het mogelijk om alle interviews live te transcriberen. Gezien deze live transcriptie functie nog niet optimaal werkte was de tekst na het interview nog gecontroleerd en waren er tekstuele aanpassingen gedaan waar nodig. De tekstuele aanpassingen waren gericht op het verbeteren van woorden die de functie verkeerd had begrepen of woorden weghalen die niet waren gezegd. De afspraak was dat de organisaties volledig anoniem blijven in het onderzoek. De organisaties werden daarom geanonimiseerd doormiddel van een code tussen A1 t/m A7. De volledige gegevens waren beschikbaar voor de onderzoeker.

3.2. Operationalisering

De operationalisering gaat over het meetbaar maken van de theoretische concepten uit Hoofdstuk 2. Met andere woorden: het concretiseren van de opgestelde hypothesen naar meetbare variabelen (Van Thiel, 2014). In Tabel 4 staan de concepten (uit de eerder geformuleerde hypothesen), een omschrijving en als laatst de operationalisering van de concepten.

Tabel 4.
Operationalisering van theoretische concepten

Concept	Omschrijving	Operationalisering
Overheidsfinanciering	Hoeveelheid gekregen subsidies of contracten (directe overheidsfinanciering) vanuit de Nederlandse overheid.	✓ Hoeveelheid ontvangen financiering vanuit de overheid in euro's. ➔ Via jaarverslagen en jaarrekeningen van organisaties ➔ Via interviewvragen 19 t/m 21
Activiteiten richting beleidsmakers (Directe strategie)	De activiteiten die organisaties uitvoeren om hun belangen richting de politiek (bewindspersonen/ambtenaren van het kabinet Schoof-I en Rutte-IV) te vertegenwoordigen (directe strategie).	✓ Mate van direct contact tussen bewindspersonen/ambtenaren/woordvoerders/leden van het kabinet en maatschappelijke organisaties ➔ Via interviewvragen 2 t/m 4 en 12 t/m 14
Activiteiten richting het bredere publiek (Indirecte strategie)	Hoeveel pogingen hebben maatschappelijke organisaties gedaan om hun zijn leden en/of burgers tot actie te roepen (indirecte strategie).	✓ Hoeveelheid pogingen om leden en/of burgers op te roepen tot actie door middel van campagnes/petities/demonstraties ➔ Via interviewvragen 10, 11 en 15 t/m 18
Strategievorming	Keuzes tussen en/of combineren van directe strategie en indirecte strategie met het verschil in activiteiten tussen deze twee strategieën.	✓ Hoeveelheid gekozen activiteiten die onder (in)directe strategieën vallen (op basis van interviewvragen 1 en 2 t/m 11)

3.3. Data-analyse

Om de documentanalyse en de interviews te analyseren was er gekozen om te werken via *thematische codering*. Braun & Clarke (2006) hebben het gebruik van deze codering toegankelijk gemaakt voor studenten die niet bekend zijn met kwalitatief onderzoek. Zij gebruiken zes stappen: a) vertrouwd raken met de data, b) generen van initiële codes, c) zoeken naar thema's, d) reviewen van thema's, e) definiëren en benoemen van thema's en f) rapportage van de resultaten, zie Tabel 5. De transcripties, documentanalyses en coderingen konden vanwege de privacy waarborging niet opgenomen worden in de bijlage. De datasets waren beschikbaar voor de onderzoeker en beoordelaars.

Tabel 5.
Thematische codering, stappenplan

Fases	Beschrijving
1. Vertrouwd raken met de data	Lees documenten en transcripties door. Noteer eerste indrukken en mogelijke interessante patronen.
2. Generen initiële codes	Codeer interessante kenmerken van data systematisch. Wijs korte labels toe aan relevante fragmenten. Codes kunnen semantisch of latent zijn.
3. Zoeken naar thema's	Groep codes die samenhangen (directe activiteiten, indirecte activiteiten, verschil directie strategie 2022-heden, verschil indirecte strategie 2022-heden, overheidsfinanciering en interessant).
4. Review thema's	Controleer samenhang en data representatie. Vergelijk thema's met oorspronkelijke data (waarborging consistentie). Optioneel: samenvoegen, opsplitsen of verwijder thema's.
5. Definiëren en benoemen	Geef elk thema een duidelijke definitie/naam ((evolutie) overheidsfinanciering, patronen activiteiten, verbinding financiering en activiteiten) Beschrijf wat het thema inhoudt.
6. Rapporten	Schrijf een analytisch verslag in relatie toe de onderzoeksvraag

Noot. Aangepast van “Using thematic analysis in psychology” door V. Braun & V. Clarke, 2006, *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), p 87 (<https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa>)

3.4. Betrouwbaarheid en validiteit

Dit onderzoek waarborgt de betrouwbaarheid en validiteit op verschillende manieren. Voor de betrouwbaarheid is nauwkeurigheid en consistentie van de uitvoering belangrijk. Voor de interne validiteit is het van belang dat het onderzoek meet wat het vooraf beoogde en voor de externe validiteit betreft generaliseerbaarheid van de onderzoeksresultaten (Neuman, 2014).

3.4.1. Betrouwbaarheid

Om de reproduceerbaarheid van het onderzoek door anderen mogelijk te maken is in 3.1 beschreven welke stappen zijn gezet en welke keuzes gemaakt zijn tijdens de dataverzameling. In Bijlage I is bovendien een interviewhandleiding opgenomen. Hierbij moet genoteerd worden dat de betrouwbaarheid enigszins verlaagd is door het gebruik van interviews. Het ligt in de lijn der verwachtingen dat er variatie in de antwoorden ontstaat als vervolgonderzoek dezelfde vragen voorlegt. Echter is de verwachting dat de onderliggende verklarende factoren tot dezelfde resultaten leiden op overstijgend niveau.

3.4.2. Interne validiteit

In dit onderzoek is rekening gehouden met de **selectiebias**. Tijdens de interviews zijn enkele maatschappelijke organisaties meegenomen die opkomen voor kwetsbare mensen in de samenleving. Hun strategische keuzes op de variatie in financiering zijn anders dan die van andere maatschappelijke organisaties.

Het thema bestaat daarnaast niet in een vacuüm. **Onvoorziene gebeurtenissen** hebben invloed op hoe de overheid en/of maatschappelijke organisaties met elkaar werken. Het gebruik van een casestudie methode helpt bij het identificeren van de belangrijkste variabelen om hun kern of essentiële betekenis in abstracte theorie ter herleiden.

Het onderzoek heeft een lage interne validiteit, omdat er storende variabelen aanwezig kunnen zijn. Door te werken zonder experimentele manipulatie kan een volledige causaliteit moeilijk bewezen worden. Het is van belang om meerdere databronnen te gebruiken en zoveel mogelijk transparantie te geven over de methodologische verantwoording.

3.4.3. Externe validiteit

Voor dit onderdeel dient ook rekening gehouden te worden met het feit dat er uitsluitend maatschappelijke organisaties zijn benaderd die opkomen voor kwetsbare mensen in Nederland. Deze groep is niet representatief voor de bredere populatie. Echter, gezien er gekozen is voor een casestudie kan er wel wat gezegd worden over dit fenomeen in vergelijking met bijvoorbeeld het eerdere onderzoek in Polen van Pospieszna & Vetulani-Cęgiel (2021). De **ecologische validiteit** is in dit geval wel hoog, omdat het onderzoekgegevens zoekt die op het huidige moment van belang zijn. Door de vergelijking te maken met het vorige kabinet Rutte-IV kan hiermee ook gesteld worden dat het **tijdsgebonden effect** geminimaliseerd is.

Casestudies hebben een lage externe validiteit, omdat ze gericht zijn op specifieke casussen. De resultaten zijn dus vaak context-specifiek en niet van toepassing op andere situaties. Het geeft echter wel de ruimte om dieper in de casus te gaan en verklaringen te geven. Het is van belang om een bredere theorie toe te passen in het onderzoek en de vergelijking te maken met andere cases, zoals van Pospieszna & Vetulani-Cęgiel (2021).

3.5. Verloop dataverzameling

Bij vijf van de zeven organisaties stonden de jaarverslagen op hun website. Een organisatie (A1) maakte wel gebruik van jaarverslagen, maar deze waren alleen intern beschikbaar. Een andere organisatie (A4) had het jaarverslag van 2023 online beschikbaar gesteld. De jaarverslagen van voorgaande jaren waren niet meer toegankelijk. Om die reden kon geen extra informatie gehaald worden uit de jaarverslagen van organisatie A1 en A4.

Eerder was al aangegeven dat voor het onderzoek er contact is geweest met zeven organisaties. De interviews gaven een extra verdieping in de gevonden data uit de jaarverslagen. Al vrij snel werd duidelijk dat alle organisaties niet structureel overheidsfinanciering ontvingen. De organisaties die financiering ontvingen kregen dit op projectbasis of op contractbasis. Per subsidieaanvraag werd bekeken of deze gehonoreerd konden worden of niet. Het onderzoeken welke financieringsvereisten nodig zijn per subsidieaanvraag was daarom niet mogelijk.

Respondent A7 gaf van tevoren aan alleen ruimte te hebben voor een interview van maximaal 30 minuten. Om die reden konden niet alle vragen gesteld worden tijdens het interview.

4. Analyse

Dit hoofdstuk is gewijd aan de resultaten en analyses van het onderzoek. De structuur van het hoofdstuk is afgeleid aan de eerder gestelde hypothesen in Hoofdstuk 2. In het hoofdstuk wordt gerefereerd naar de directe strategie en de daarbij horende uitvoerde macht-activiteiten en de indirecte strategie en de daarbij horende media- en mobilisatieactiviteiten. In Tabel 1 staan de activiteiten benoemd. Onder uitvoerende macht vallen vijf activiteiten (contact met ministers/ministeries, contact met woordvoerders, contact met uitvoerende ambtenarij, gebruik maken van publieke comités en contact met andere leden kabinet), onder media-activiteiten vallen vier activiteiten (contact journalisten, brief/columns schrijven, persreleases/persconferenties en publieke analyses/onderzoeksrapporten) en als laatste vallen er vier activiteiten onder mobilisatie (organiseren van publieke meetings/conferenties, campagnes, publieke ongehoorzaamheid en petities).

In de onderstaande tabel (Tabel 6) is een korte samenvatting weergegeven van de verkregen resultaten. Hierbij is zichtbaar hoeveel respondenten vallen onder citizen-, service- of hybridegroepen en of hoeveel van de respondenten uit de drie groepen activiteiten laten zien uit de (in)directe strategie en als laatst hoeveel van de respondenten uit de drie groepen overheidsfinanciering ontvangen.

Tabel 6.
Beknopte samenvatting resultaten

Type organisaties	Respondenten	Hoeveel organisaties voeren activiteiten uit van de directe strategie?	Hoeveel organisaties voeren activiteiten uit van de indirecte strategie?	Hoeveel organisaties ontvangen overheidsfinanciering?
Citizen	3	III	III	III
Service	2	II	I	I
Hybride	2	II	II	I

4.1. Toelichting (type) organisaties

In hoofdstuk 3 zijn de zeven gekozen organisaties kort besproken. De organisaties zijn ingedeeld in drie groepen: citizen (opkomen voor het algemeen belang (Fraussen & Halpin, 2016)), service (gericht op sociale dienstverlening (Fraussen & Halpin, 2016)) en hybride (combinatie van citizen- en servicegroep (Fraussen & Halpin, 2016)). Deze indeling is gebaseerd op basis van de dominante functie van de organisaties.

4.1.1. Citizengroep

Onder de citizengroep vallen respondenten A2, A3 en A7. Deze maatschappelijke organisaties (MO's) staan voor het algemeen belang in hun domein (asiel- en migratie en klimaat). Hun onafhankelijkheid ten opzichte van de overheid is expliciet aanwezig in hun doelen.

4.1.2. Servicegroep

Respondenten A1 en A6 worden gecategoriseerd in de servicegroep. De taken van deze organisaties zijn gefocust op dienstverlening binnen het sociaal domein. Hiermee ondersteunen ze de overheid en werken zij samen vaak samen met gemeenten.

4.1.3. Hybridegroep

Als laatst horen de respondenten A4 en A5 in de hybridegroep. Beide organisaties verlenen diensten aan hun leden en achterban, maar spelen ook een grote rol binnen de politieke belangenbehartiging. Deze MO's zijn naast het geven van praktische hulp een spreekbuis van het maatschappelijk middenveld.

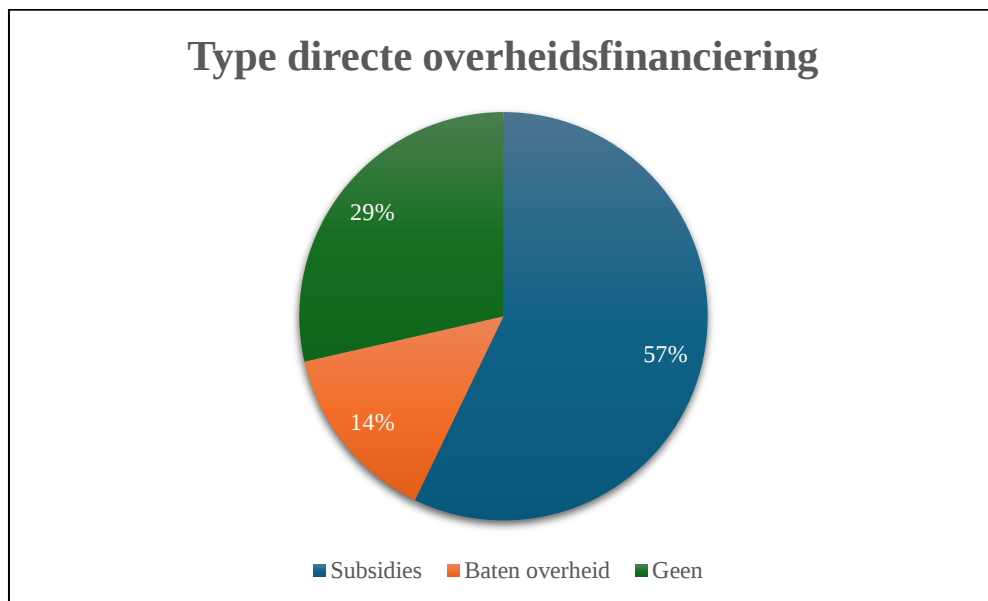
4.2. Evolutie van de overheidsfinanciering bij maatschappelijke organisaties

Wat opvalt uit de resultaten van de jaarverslagen en de interviews is dat organisaties op basis van hun organisatietype andere evoluties laten zien als het gaat om overheidsfinanciering. Zo zouden citizengroepen in principe geen overheidsfinanciering ontvangen en vooral bestaan vanuit fondsen en donaties (Casey, 2015) en zouden servicegroepen juist overheidsfinanciering ontvangen, omdat zij hier sterk afhankelijk van zouden zijn (Bloodgood & Tremblay-Boire, 2017). De resultaten, zoals in Tabel 6 weergegeven, laten echter zien dat alle citizengroepen een vorm van directe overheidsfinanciering ontvangen. Verder geeft een organisatie binnen de servicegroep aan dat zij geen overheidsfinanciering ontvangen. Dit geldt ook voor een organisatie binnen de hybridegroep.

4.2.1. Type directe overheidsfinanciering

Uit de interviews blijkt dat geen van de onderzochte MO's structurele overheidsfinanciering ontvangen. De organisaties die direct financiering vanuit de overheid krijgen ontvangen subsidies op basis van projecten en/of campagnes. In wezen krijgen zij geld van de overheid om vervolgens diensten uit te voeren voor de overheid (zoals de Resource Dependence Theorie

beschrijft, zie paragraaf 2.3). In Figuur 1 is weergegeven hoeveel procent van de organisaties een type directe overheidsfinanciering ontvangt.

Figuur 1. Types directe overheidsfinanciering

Enkele opvallende situaties dienen aangekaart te worden. Een organisatie uit de citizenegroep geeft in haar jaarrekening aan ‘baten van de overheid’ te krijgen. In welke vorm deze baten zijn is onduidelijk. Uit het interview met deze organisatie blijkt dat zij geld ontvangen van de overheid om bepaalde projecten uit te voeren. Daarnaast zijn er enkele organisaties uit service- en hybridegroepen waarvan de jaarrekeningen niet online beschikbaar zijn. In de interviews met deze organisaties is aangegeven dat zij geen overheidsfinanciering ontvangen.

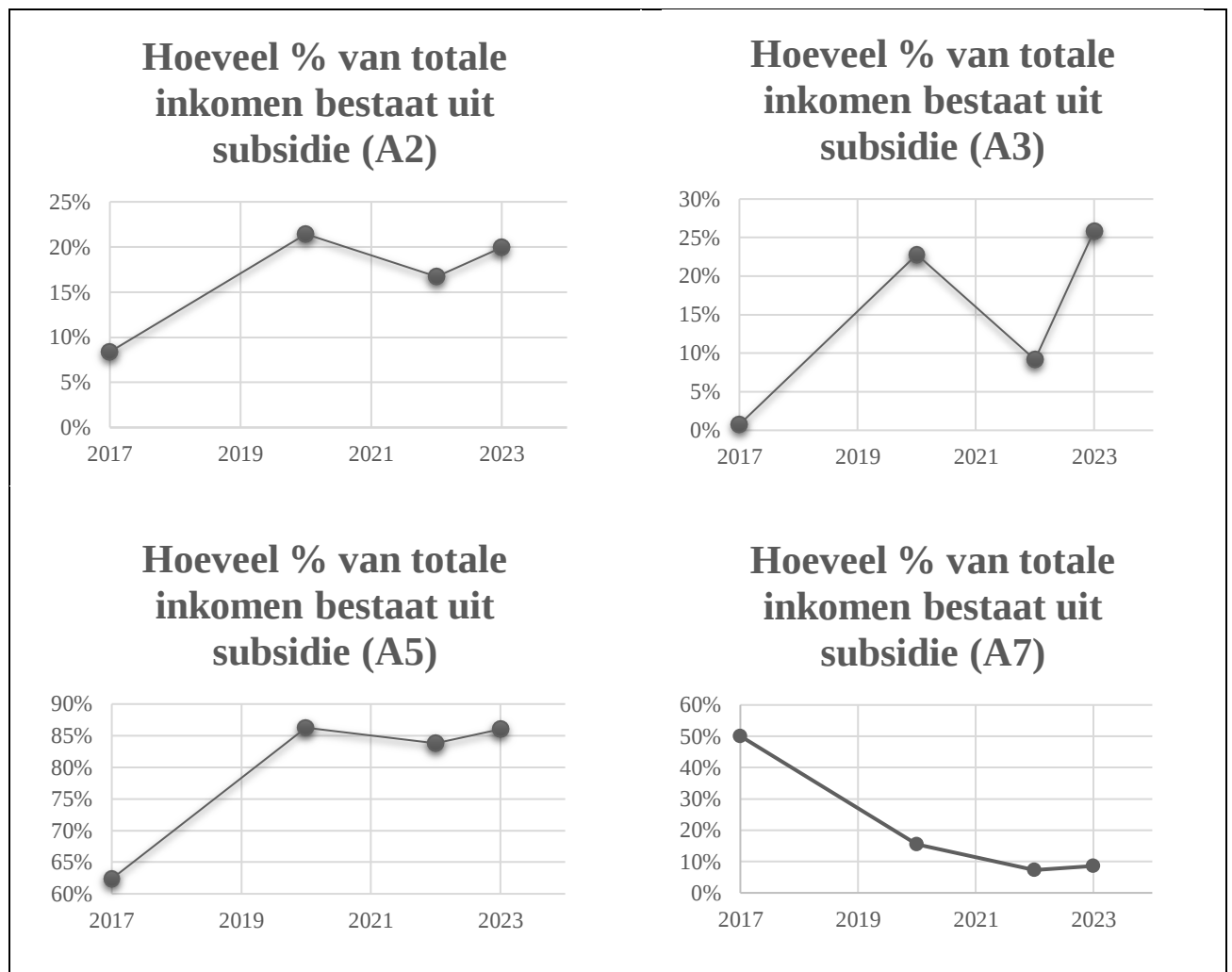
4.2.2. Financiering door de jaren heen

Van de zeven ondervraagde organisaties zijn er twee die geen directe overheidsfinanciering ontvangen. Voor een andere organisatie geldt dat zij wel overheidsfinanciering ontvangt, maar dat het onduidelijk is om hoeveel subsidiegeld het gaat. Vermoedelijk wordt het bedrag in de jaarrekeningen onder een algemene kop geplaatst. In het volgende stuk worden daarom alleen de vier organisaties benoemd waarvan duidelijk is hoeveel subsidiegeld zij door de jaren heen hebben ontvangen.

Ondanks dat de citizenegroep volgens de literatuur geen overheidsfinanciering nodig zou hebben (zie 2.1), blijkt uit de resultaten dat deze groep weldegelijk directe overheidsfinanciering ontvangt. Minder dan 50% van het totale inkomen van deze MO's bestaat uit subsidie vanuit de

overheid, zie Figuur 2. Wat verder opvalt is dat een organisatie in 2017 begon met een groot deel (circa 50%) van hun inkomen dat bestond uit subsidies, maar dat dit sterk afneemt na 2020.

De organisatie die onder de hybridegroep valt is de enige organisatie waarvan het aantal verkregen subsidies in euro's meer dan 50% beslaat van het totale inkomen. Dit loopt op tot bijna 90%. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat deze organisatie elk jaar verantwoordelijk is voor een groot evenement in hun domein. Dit evenement wordt onder andere gesponsord door het ministerie die zich bezighoudt met dit domein. Een grootdeel van de verkregen subsidies zullen gaan naar de uitvoering van dit evenement.

Figuur 2. Hoeveelheid percentage van het totale inkomen dat bestaat uit subsidie

Uit onderzoek blijkt dat het gemiddelden percentage van het totale inkomen van MO's dat bestaat uit subsidies vanuit de overheid rond de 45% ligt (Salamon et al., 2004). Met uitzondering van de hybridegroep liggen alle organisaties uit de citizenengroep onder de grens van 45%. Gezien zij hun onafhankelijkheid willen bewaken ligt het gemiddelde percentage bij deze groep vermoedelijk lager.

Alle organisaties, met uitzondering van een, laten een groei zien in het krijgen van subsidies. Ook laten alle organisaties rond 2022 (toen Rutte-IV ging regeren) een dip zien, maar wordt dit in 2023 herstelt.

4.2.3. Beeld financieringsvereisten

Uit de interviews blijkt dat de MO's geen structurele overheidsfinanciering ontvangen. De organisaties krijgen subsidie op basis van projecten en campagnes die vaak in het teken zijn van de uitvoering van beleid. Gezien elk project zijn eigen voorwaarden heeft is het niet mogelijk om deze gegevens te gebruiken in dit onderzoek. In vervolgonderzoek zou hier uitgebreider bij stil moeten worden gestaan moeten. Om toch een beeld te geven van enkele subsidievoorwaarden worden er twee weergegeven in Tabel 7 en Tabel 8, zoals: SET Visievorming eHealth en Project Meedoen (Het college van burgemeester en wethouders van Eindhoven, 2022; Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, 2024). Deze subsidies zijn door een of meerdere organisatie uit dit onderzoek aangevraagd.

Tabel 7.
Voorwaarden voor subsidieaanvraag SET Visievorming eHealth

Voor de SET Visievorming eHealth gelden onderstaande voorwaarden:	
1.	De aanvrager is een aanbieder van zorg en/of ondersteuning (Wmo 2015, Zvw, Wlz (thuis))
2.	De aanvraag draagt bij aan de algemene doelstelling van de SET: zorgen dat ouderen en mensen met een (risico op) chronische ziekte of beperking met een grotere kwaliteit van leven, langer thuis kunnen wonen. Dit door het opschalen én borgen van bestaande e-health-oplossingen.
3.	De aanvrager maakt in een beknopt plan van aanpak en stappenplan duidelijk op welke wijze de aanvrager tot een gedragen visie komt over de bijdrage van eHealth aan het realiseren van zijn/haar organisatiedoelen.
4.	De aanvrager maakt duidelijk hoe de verschillende organisatieonderdelen én de inkoper van zorg of ondersteuning in het visievormingsproces betrokken worden
5.	De aanvrager levert bij betrokkenheid van een derde partij (indien van toepassing) een offerte van deze derde partij.
6.	De aanvrager geeft een de-minimisverklaring af.

Tabel 8.

Subsidievoorwaarden voor Meedoen

Subsidieregeling Meedoen en maatschappelijke participatie	
1.	Om in aanmerking te komen voor een subsidie als bedoeld in artikel 4, eerste lid onderdeel a wordt voldaan aan de volgende vereisten:
a.	De activiteiten zijn gericht op:
	•ontmoeting en dialoog; of
	•ontplooiing; of
	•ontspanning; of
	•advies, ondersteuning en informatie.
b.	Onderstaande activiteiten zijn uitgezonderd van subsidie:
	•verteer, verteerjubilea, feesten etc.;
	•excursies, uitstapjes, etc.;
	•bezoek aan theater, bioscoop etc.
c.	Voor deelname aan de activiteiten dient een deelnemersbijdrage te worden gevraagd;
d.	De activiteiten vinden plaats in Eindhoven ten behoeve van inwoners uit Eindhoven.
2.	Om in aanmerking te komen voor een subsidie zoals bedoeld in artikel 4, eerste lid, onderdeel b, wordt voldaan aan de volgende vereisten:
a.	De vrijwilligers zetten zich in voor Eindhovenaren;
b.	De bekwaamheden en deskundigheid worden ingezet binnen een vrijwilligersorganisatie, gevestigd in Eindhoven;
c.	De activiteiten worden daar waar mogelijk ingekocht bij gemeentelijke (gesubsidieerde) instellingen die een aanbod hebben voor deskundigheidsbevordering van vrijwilligers.
3.	Een subsidie als bedoeld in artikel 4, eerste lid, onderdeel c, wordt verleend aan een vrijwilligersorganisatie in oprichting, die zich inzet voor de onder artikel 2 genoemde doelstelling.
4.	Om in aanmerking te komen voor een subsidie zoals bedoeld in artikel 4, eerste lid, onderdeel d, wordt voldaan aan de volgende vereisten:
a.	De taalactiviteiten zijn gericht op: verhoging van de Nederlandse taal en integratie in de maatschappij;
b.	Onderstaande activiteiten zijn uitgezonderd van subsidie:
c.	Verteer, verteerjubilea, feesten etc.;
d.	Excursies, uitstapjes, etc.;
e.	Bezoek aan theater, bioscoop etc.
f.	Voor deelname aan de activiteiten wordt een deelnemersbijdrage gevraagd, die in een geldelijke bijdrage wordt uitgedrukt of in een andere vorm tot uiting komt, zoals maatschappelijke inzet van de cursist in de wijk of stad;
g.	Deelname aan het taalaanbod is per cursist maximaal 18 maanden, waarna de vrijwilligersorganisatie de cursist laat doorstromen naar een hoger/cognitiever taalaanbod, of zoekt naar een alternatief wanneer vooral ontmoeting en participatie centraal staat.

h.	De activiteiten vinden plaats in Eindhoven ten behoeve van inwoners uit Eindhoven.
5.	Om in aanmerking te komen voor een eenmalige subsidie zoals bedoeld in artikel 4, tweede lid, wordt voldaan aan de volgende vereisten:
a.	Slechts vrijwilligersorganisaties die in aanmerking komen voor jaarlijkse subsidie als bedoeld in artikel 4, eerste lid, onderdeel a komen in aanmerking voor deze subsidie voor waarderingsubsidie;
b.	De subsidie is ter waardering van vrijwilligers die zich inzetten voor de in artikel 2 genoemde doelstelling;
c.	De subsidie mag niet worden benut voor reeds gesubsidieerde activiteiten;
d.	De subsidie wordt rechtstreeks ten behoeve van de vrijwilligers ingezet en wordt niet direct dan wel indirect ten behoeve van de organisatie gebruikt.

4.3. Patronen in de strategieën

MO's voeren activiteiten uit die onderverdeeld kunnen worden in directe en indirecte strategieën. Deze activiteiten zijn onderdeel van hun strategische keuzes. Om de onderzoeksvraag in de Conclusie te kunnen beantwoorden worden de organisaties die financiering ontvangen samen in een groep gecategoriseerd en de organisaties die geen overheidsfinanciering ontvangen in de andere groep.

4.3.1. Is er een balans?

Via interview vraag 1 uit Bijlage I is aan de organisaties gevraagd of zij een balans zien in de activiteiten die zij uitvoeren vanuit de directe en indirecte strategie.

4.3.1.1. Balans zonder directe overheidsfinanciering

De twee organisaties zonder directe overheidsfinanciering laten allebei een andere balans zien. De intensiteit van de activiteiten is verschillend. De serviceorganisatie zet zich voornamelijk in op het contact met de uitvoerende ambtenarij (directe strategie). Als het gaat om de indirecte strategie houdt deze organisatie zich vooral bezig met het publiceren van onderzoeken. Dit komt overeen met het type organisatie dat zij is: service. Het bevestigt het beeld dat Smith & Lipsky (1993) eerder al schetste. De primaire taak van servicegroepen ligt niet bij de directe belangenbehartiging en politieke beïnvloeding. De focus ligt op het uitvoeren van de sociale taken. De hybrideorganisatie zet zich in op meerdere activiteiten uit de directe en indirecte strategie. Deze groep levert diensten, maar doet ook aan belangenbehartiging. De organisatie geeft daarbij aan dat het zwaartepunt ligt op de directe strategieën. Het gebruik van indirecte

strategieën gebeurt vooral wanneer de gesprekken met beleidsmakers tot geen gewenst resultaat leiden.

Beide organisaties geven aan dat deze balans niet is veranderd tussen 2022 en het heden.

4.3.1.2. Balans met directe overheidsfinanciering

Uit de interviews met organisaties die wel directe overheidsfinanciering krijgen blijkt dat er geen eenduidig antwoord is als het gaat om de vraag of er een balans is tussen de twee strategieën. Twee organisaties geven aan dat de balans doorslaat naar de directe strategie. Een van deze twee organisaties valt onder de hybridegroep. De groep verklaart dat zij eerst samen met de politiek willen kijken naar gunstige voorwaarden voor hun achterban, oftewel zij waarborgen eerder hun loyaliteit zoals Evers en Laville (2004) eerder al beschreven. De andere organisatie valt onder de servicegroep. Door hun zwaardere intensiteit rondom overleggen met ambtenaren zien zij een hogere mate in activiteiten uit de directe strategie.

De overige drie organisaties vallen onder de citizengroep. Twee van deze organisaties geven aan wel een balans te zien tussen de uitvoering van activiteiten uit de directe en indirecte strategie. Beide organisaties noemden hun onafhankelijkheid als voornaamste reden van deze balans. Deze balans is ook onveranderd sinds in ieder geval 2022. Voor de laatste organisatie in de citizengroep is onafhankelijkheid ook belangrijk waardoor zij continue bezig zijn met het balanceren van onderhouden contact met minister en het uitvoeren van de wensen van hun achterban.

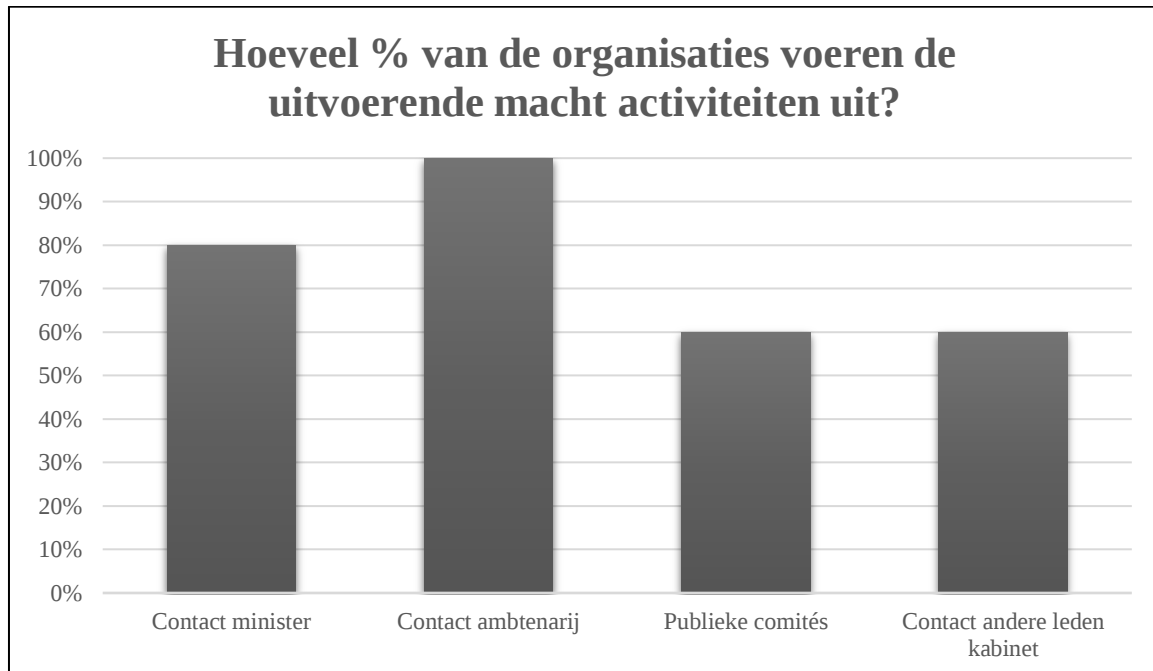
4.3.2. Welke activiteiten worden nu uitgevoerd?

Om dieper in de balans te kunnen kijken wordt per strategie gekeken welke activiteiten de organisaties met directe overheidsfinanciering de afgelopen twaalf maanden hebben uitgevoerd.

4.3.2.1. Uitvoerende macht activiteiten.

Ingezoomd op de balans is te zien dat bij de directe strategie alle organisaties contact hebben met de ambtenaren binnen de ministeries van hun domein(en). 80% van de ondervraagde organisaties heeft ook contact gehad met de minister van hun desbetreffende domein(en). Dit is opvallend, omdat Binderkrantz (2005) eerder nog stelde dat het direct aanspreken van politici niet vaak voorkomt. Door het directe contact met ambtenaren en ministers hebben de

organisaties ook geen tot weinig contact nodig met woordvoerders. Net iets meer dan de helft van de vijf organisaties voert activiteiten uit richting publieke comités en andere Kamerleden. Eerder noemde Dunleavy (1991) en Gais en Walker (1991) al dat MO's die opkomen voor specifieke belangen de mogelijkheid krijgen om beleidsmakers rechtstreeks te benaderen. Dit wordt bevestigd met deze resultaten. In Figuur 3 is een weergave gemaakt van hoeveel procent van de vijf organisaties die directe overheidsfinanciering ontvangen de afgelopen twaalf maanden activiteiten hebben uitgevoerd uit de directe strategie.

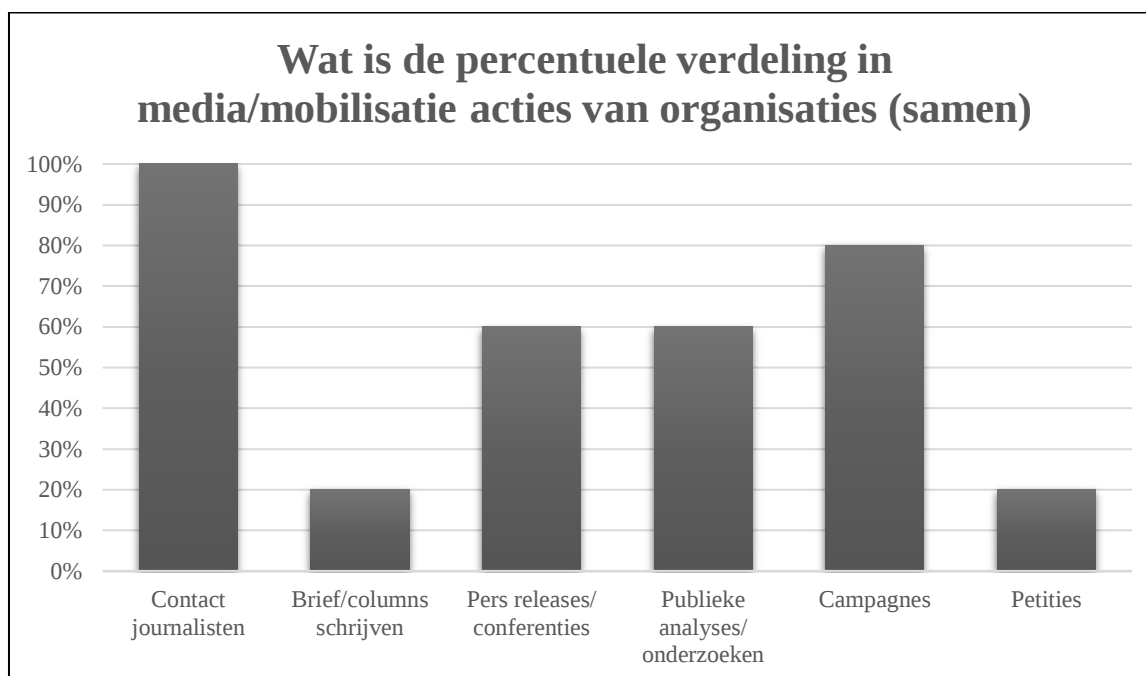

Figuur 3. Hoeveel % van de organisaties voeren activiteiten uit de directe strategie uit.

4.3.2.2. Media- en mobilisatie activiteiten

Alle organisaties hebben contact met journalisten. 80% van de organisaties voert campagnes uit om aandacht te vragen voor onderwerpen bij het bredere publiek. Sommige lopen langdoor en zijn terugkerend. Dit zijn vooral campagnes die citizenengroepen uitvoeren. Andere campagnes komen een enkele keer voor en worden voornamelijk door servicegroepen georganiseerd. Veel organisaties ondersteunen anderen of werken samen met anderen om deze campagnes in uitvoering te brengen. Zo doen 60% van de geïnterviewde organisaties met directe overheidsfinanciering ook onderzoeken in samenwerkingen met derde partijen. In veel gevallen halen de MO's gegevens vanuit de praktijk en/of hun achterban om vervolgens dit te delen bij onderzoeksinstituten. 60% van de organisaties doen aan conferenties, vaak in verschillende vormen zoals: kick-off events, kennissessies en algemene bijeenkomsten. Als het gaat om petities dan voert maar 20% van de organisatie deze uit. Enkele organisaties hebben wel

meegedaan aan petitie's, maar zetten deze niet zelf op of hebben de petitie's gericht aan de Tweede Kamer en niet aan de burgers en/of bevolking. Deze vormen van petitie's zijn niet meegenomen in de analyse. Als laatste doet maar 20% van de organisaties aan het schrijven van brieven en columns richting de media. In Figuur 4 is een weergave gemaakt van hoeveel procent van de vijf organisaties die directe overheidsfinanciering ontvangen de afgelopen twaalf maanden activiteiten hebben uitgevoerd uit de indirecte strategie.

Figuur 4. Hoeveel % van de organisaties voeren activiteiten uit de indirecte strategie uit.

4.3.3. Veranderingen in activiteiten door de jaren heen.

Eerst worden de analyses op de activiteiten door de jaren heen van de groep zonder directe overheidsfinanciering benoemd en vervolgens de groep met directe overheidsfinanciering.

4.3.3.1. Veranderingen zonder directe overheidsfinanciering

Van de organisaties die geen directe overheidsfinanciering ontvangen zijn online ook geen jaarverslagen beschikbaar. De uitgevoerde activiteiten door de jaren heen zijn daarom niet systematisch vast te leggen. Vragen twaalf tot en met veertien uit Bijlage I zijn gebruikt om een beeld te krijgen van het verschil in de activiteiten uit de directe strategie en vragen vijftien tot en met achttien uit Bijlage I zijn gebruikt om een beeld te krijgen van het verschil in de activiteiten uit de indirecte strategie.

Directe strategie

De organisaties zonder directe overheidsfinanciering beamen dat er variatie zit in de activiteiten uit de directe strategie door de jaren heen. Op bepaalde momenten was er meer contact met kabinet Rutte-IV. Deze momenten waren gericht op de werkzaamheden die zij toen aan het uitvoeren waren of vanwege een onderwerp dat op dat moment actueel was, waardoor vaker contact werd gezocht. Een significant verschil tussen activiteiten richting Rutte-IV en Schoof-I is volgens deze groep nog niet waargenomen.

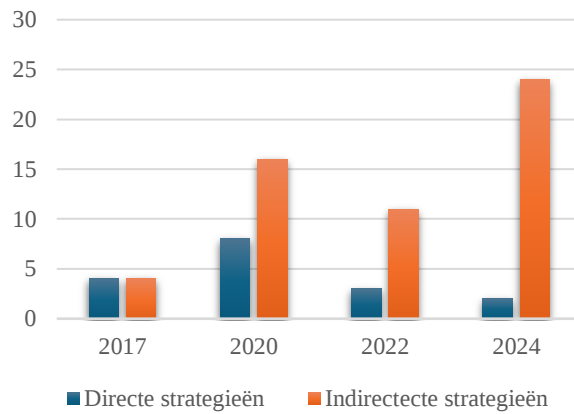
Indirecte strategie

De activiteiten uit de indirecte strategie van deze twee organisaties zijn onveranderd gebleven de afgelopen jaren. Zo is de serviceorganisatie vooral gericht op onderzoeksrapportages en geldt voor de hybrideorganisatie dat de uitvoering van de activiteiten uit deze strategie vooral afhankelijk is van wat het beleid is en in hoeverre een kabinet de input van de organisatie wilt ontvangen. Het actietraject begint pas wanneer een kabinet niet reageert.

4.3.3.2. Veranderingen met directe overheidsfinanciering

Aan de hand van de jaarverslagen en jaarrekeningen uit 2017, 2020, 2022 en 2023/2024 (afhankelijk van wat online beschikbaar was) is voor vijf organisaties in kaart gebracht wat de verschillen in de activiteiten uit de directe en indirecte strategieën zijn door deze periodes heen. In Figuur 5 is te zien dat MO's door de jaren heen vooral groeien in het aantal uitgevoerde activiteiten uit de indirecte strategie. Vier organisaties laten daarbij een krimp zien in de activiteiten die vallen onder de directe strategie. Dit is opvallend, omdat drie van deze vier organisaties vallen onder de citizenegroep en deze groepen juist lobbyen voor het algemeen belang. De andere organisatie valt onder een servicegroep waarvan aannemelijk is dat zij minder investeren in directe belangenbehartiging (Smith & Lipsky, 1993).

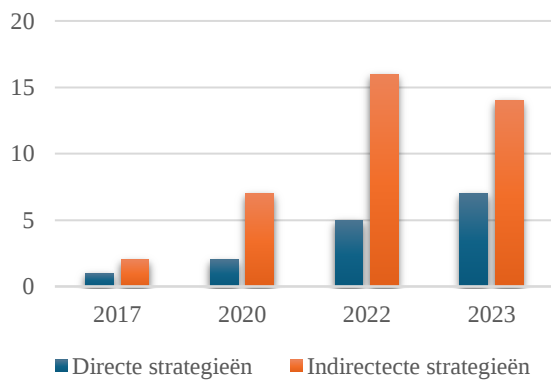
Organisatie A2

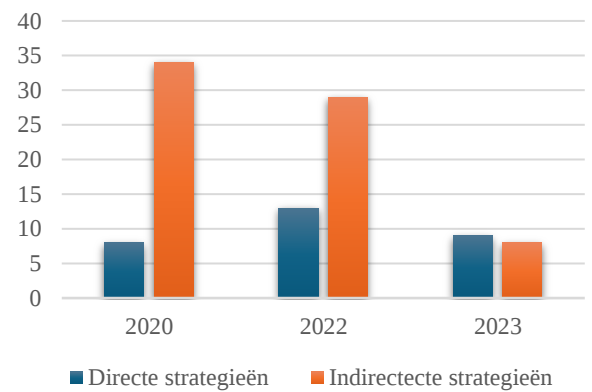
Organisatie A3

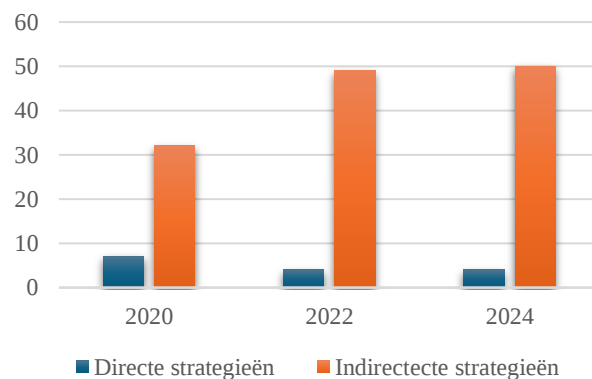
Organisatie A5

Organisatie A6*

Organisatie A7

*Vanwege organisatie specifieke redenen waren de jaarverslagen pas vanaf 2020 beschikbaar om te gebruiken.
 Figuur 5. Het aantal uitgevoerde activiteiten uit de directe en indirecte strategie (2017-2023/2024).

Directe strategie

Uit de interviews blijkt dat de waargenomen krimp van de directe strategie, zoals weergegeven in Figuur 5, niet ervaren wordt door een deel van organisaties. Er zou geen verschil zijn in het aantal contactmomenten met ministers en/of ambtenaren toen (2022) en nu (heden). Mogelijk komt dit doordat de contacten die zij wel hebben gehouden de meest relevante contactpunten zijn voor de organisaties en de contactmogelijkheden die verloren zijn gegaan daardoor weinig tot geen invloed hebben op de organisaties en daardoor niet gemist worden. Twee respondenten uit de citizengroep zien wel het kabinet Rutte-IV welwillender opstelden tegenover de organisaties dan Schoof-I.

De hybrideorganisatie laat als enige een stijging zien in de activiteiten rond de directe strategie. Opvallend genoeg noemt deze respondent ook geen verschil te merken tussen activiteiten nu en de periode 2022-2024. Uit de jaarverslagen blijkt dat deze organisatie na de COVID-19 pandemie in 2020 aanwezig is bij periodieke overleggen en deelnamens aan rondetafelgesprekken, waar ze voorheen niet aan deelnamen. Een verklaring hiervoor zou kunnen zijn dat de organisatie zich in 2020 tijdens de COVID-19 crisis zichzelf op de kaart heeft gebracht bij de ministeries en hierdoor de contacten kreeg om in de jaren daarna hun activiteiten te verbreden. Zoals Berkhout en Lowery (2011) eerder al stelden: ervaring in het beleidsvormingsproces is cruciaal voor het succes van de MO's.

Indirecte strategie

Drie organisaties (uit de citizengroep) laten een groei in de activiteiten van de indirecte strategie zien sinds 2022. Twee organisaties (uit service- en hybridegroep) laten een daling zien in activiteiten rond de indirecte strategie. Alle organisaties zeggen hierbij dat er geen duidelijke verschillen zijn in deze strategie nu in vergelijking met de periode 2022-2024. Uit de jaarverslagen blijkt dat de stijging in de indirecte strategie vooral komt door een toename aan media- en campagneactiviteiten. Zo worden er vaker artikelen gepubliceerd over de organisaties en ontstaan er nieuwe campagnes die naast al bestaande campagnes worden uitgevoerd.

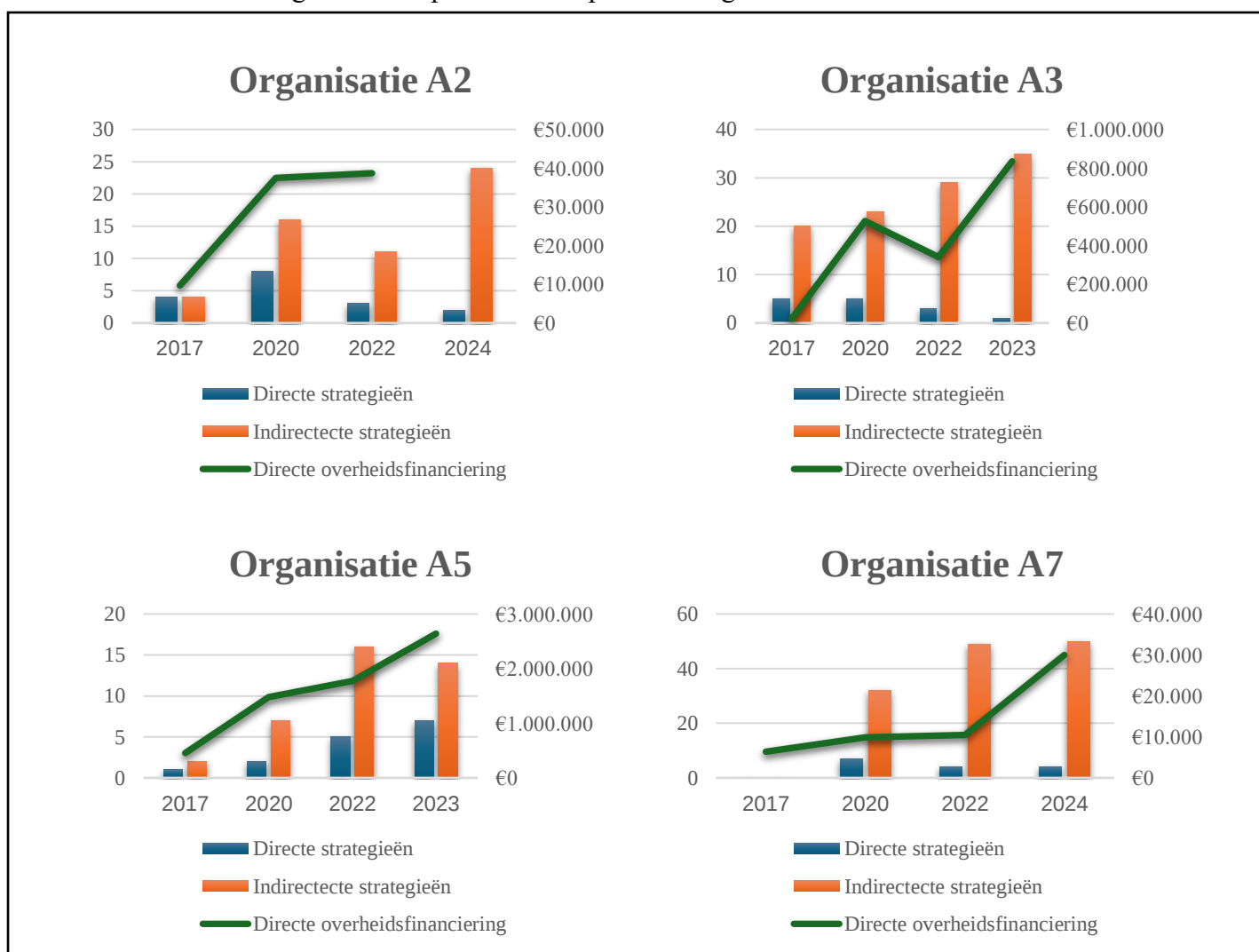
4.4. Directe overheidsfinanciering en de invloed op de strategische keuzes

Van vier organisaties kan op basis van de beschikbare jaarrekeningen een systematische weergave gemaakt worden tussen de hoeveelheid ontvangen directe overheidsfinanciering en de activiteiten die zijn uitgevoerd in dat jaar, zie Figuur 6. Bij organisatie A2 was voor 2024

geen duidelijke jaarrekening aanwezig. Om die reden stopt de lijn voor directe overheidsfinanciering in 2022.

Voornamelijk stijgt bij meer financiering vooral de keuze voor indirecte strategieën. Alleen de hybrideorganisatie laat een stijging zien in financiering en meer keuzes voor directe strategieën.

Rond 2022 laten meerdere organisaties uit de citizengroep een dip zien in het krijgen van subsidies waarna ook een afname te zien is in de activiteiten uit directe en/of indirecte strategieën. De hybrideorganisatie maakt in 2022 als enige meer keuzes in zowel de indirecte als directe strategieën. Hybrideorganisaties hebben naast overheidsfinanciering ook private financieringsbronnen waardoor zij buffers kunnen aanleggen en minder afhankelijk zijn van overheidsfinanciering (Minkoff, 2002). Hierdoor zou een vermindering in overheidsfinanciering minder impact hebben op hun strategische keuzes.

Figuur 6. Ontvangen directe overheidsfinanciering in euro's en het aantal uitgevoerde activiteiten uit de directe en indirecte strategie

4.4.1. Heeft overheidsfinanciering invloed op de activiteiten van maatschappelijke organisaties?

Op basis van de bovenstaande gegenereerde analyses (zie 4.1 tot en met 4.4) zal in deze subparagraaf een samenvatting plaatsvinden doormiddel van het beantwoorden van de hypothesen uit Hoofdstuk 2.

H1a: Overheidsfinanciering heeft invloed op de uitvoering van maatschappelijke organisaties hun activiteiten richting beleidsmakers en het bredere publiek.

Het ontvangen van (directe) overheidsfinanciering maakt vooral het verschil op de projecten die organisaties willen uitvoeren. Ook zonder de financiering worden de projecten uitgevoerd alleen veranderd dan de intensiteit en daarmee ook het bereik. Uit het onderzoek is niet duidelijk naar voren gekomen dat de directe financiering vanuit de overheid ook invloed heeft op de directe strategische keuzes. Op basis van de antwoorden uit de interviews blijkt dat vooral het contact met beleidsmakers is gebaseerd op persoonlijke banden dan wel niet organisatorische relaties.

“Soms is daar een klik en dan kunnen mensen elkaar makkelijk vinden en soms, ja, gaat dat wat lastiger want dan houden mensen wat meer afstand”

(Respondent A4)

“Dus dat was voor ons een makkelijkere situatie, omdat je niet alleen toenadering zocht tot het ministerie, maar ministeries ook toenadering tot jou”

(Respondent A7)

H1b: Een vermindering in de directe overheidsfinanciering zorgt ervoor dat maatschappelijke organisaties meer strategische keuzes maken richting de indirecte strategie.

De hypothese blijft in dit onderzoek onbeantwoord. De overheidsfinanciering die organisaties krijgen is op projectbasis. Wanneer deze organisaties geen subsidies krijgen zullen de projecten op een andere (magere) manier worden uitgevoerd. Dit zou suggereren dat negatieve veranderingen niet per se leiden tot meer indirecte strategieën, maar vooral dat het invloed heeft op de intensiteit van de acties uit deze strategie.

H2: Het ontvangen van directe overheidsfinanciering over een lange tijdsperiode maakt het voor maatschappelijke organisaties mogelijk om meer activiteiten uit te voeren richting de uitvoerende macht (directe strategie).

Wat opvalt aan de verzamelde gegevens is dat de MO's op een lange tijdsperiode juist minder activiteiten laten zien richting de uitvoerende macht (directe strategie). Het zijn de activiteiten uit de indirecte strategie die bij de meeste organisaties toenemen. Dit terwijl de directe overheidsfinanciering in veel gevallen een stijgende lijn laat zien. Er kunnen hier meerdere verklaringen voor zijn: (a) de organisaties hebben hun vaste aanspreekpunten gevonden bij ministers en binnen de ministeries en kunnen binnen hun huidige activiteiten voldoende inbreng leveren richting de uitvoerende macht of (b) ondanks de groei in directe overheidsfinanciering kunnen de organisaties niet voldoende terecht bij de uitvoerende macht waardoor ze meer activiteiten uitvoeren uit de indirecte strategie.

Op basis van de afgenomen interviews lijkt deze laatste verklaring het minst aannemelijk. De organisaties gaven in eerste instantie niet veel verschil te ervaren tussen hun activiteiten uit de directe en indirecte strategieën in de tijdsperiode 2022-heden. Ten tweede gaven de organisaties het idee dat zij voldoende contactpersonen hadden om via de directe strategie hun inbreng te kunnen leveren.

“Maar we zien wel, omdat wel, zeker onze directie ‘naam’, die wordt gewoon ook veel benaderd door beleidsmakers”

(Respondent A3)

“Dus er is een motie aangenomen die ervoor zorgt dat we twee keer per jaar in gesprek gaan met de minister”

(Respondent A7)

De aanleiding tot het stellen van de bovenstaande hypothese (**H2**) kwam voort uit de literatuur waaruit blijkt dat MO's die veel ervaring hebben binnen het beleidsvormingsproces vrijwel automatisch meer financiering kunnen verwachten. Mogelijk was de aanname dat meer financiering vanuit de overheid ook een toename in activiteiten uit de directe strategie betekende onjuist geweest. Veel ervaring binnen het beleidsvormingsproces hoeft niet per se ook veel activiteiten richting de uitvoerende macht te betekenen. Deze ervaring kan zich bijvoorbeeld ook vormen in het standaard krijgen van twee overlegmomenten met de

minister doormiddel van een motie. In een vervolgonderzoek zou dit beter inzichtelijk gemaakt moeten worden.

H3: Citizen- en hybride organisaties zijn minder afhankelijk van directe overheidsfinanciering dan serviceorganisaties en dit heeft invloed op de strategische keuzes die zij willen maken.

Op basis van organisatietypes zouden citizen groepen geen overheidsfinanciering ontvangen en daarmee een sterkere onafhankelijkheid positie hebben. Deze onafhankelijkheid zorgt ervoor dat zij een kritischer geluid kunnen geven richting de politiek (Casey, 2015). Overheidsfinanciering heeft in wezen weinig invloed op hun strategische keuzes. Servicegroepen krijgen wel overheidsfinanciering voor het uitvoeren van hun publieke taken en zij zijn erg afhankelijk van deze financiering (Bloodgood & Tremblay-Boire, 2017). De kans is groot dat serviceorganisaties hun strategie afstemmen op de overheidsdoelen (Kendall & Knapp, 1995). Uit de resultaten blijkt dat alle citizen groepen directe overheidsfinanciering ontvangen en dat het ontvangen van overheidsfinanciering varieert bij de service- en hybride groepen.

De strategische keuzes lijken grotendeels wel overeen te komen met het organisatietype. Zo hebben citizen groepen benadrukt dat zij werken aan een balans tussen directe- en indirecte strategieën. De reden hiervoor is dat zij hun onafhankelijkheid willen bewaken. Het niet hebben van structurele overheidsfinanciering blijkt hiermee wel een keuze te zijn van de organisaties. MO's willen onafhankelijk blijven. Een citizen organisatie benoemde dit kort nadat duidelijk werd dat zij als organisatie voor het eerst in gesprek is met het ministerie over het krijgen van structurele overheidsfinanciering.

“We proberen dan ook er los te zien van onze organisatie, dat we zeggen oké, maar het geld ontvangen wij voor ‘naam project’, maar we blijven nog steeds een onafhankelijke mening”

(Respondent A7)

Chavesc et al. (2004) en Crepaz en Hanegraaff (2022) noemden eerder al dat MO's leven met de angst dat hun politieke uitlatingen invloed zou hebben op de financiering die zij krijgen vanuit de overheid. Doordat deze zeven organisaties geen structurele overheidsfinanciering ontvangen zijn zij vrijer in het kiezen van hun strategische activiteiten. Het is daarnaast een strategische keuze om alle vormen van directe overheidsfinanciering vooral te geven aan

activiteiten uit de indirecte strategie en niet aan de praktische kanten van de organisatie. Door dit te doen kunnen de organisaties hun onafhankelijkheid behouden en tegelijkertijd hun campagnes vergroten om meer bereik te genereren.

Verder is te zien dat hybrideorganisaties weinig last ervaren bij het uitvoeren van hun strategische keuzes in relatie tot de hoeveelheid ontvangen overheidsfinanciering. Dit komt doordat deze organisaties naast directe overheidsfinanciering ook private inkomstenbronnen hebben. Opvallend is dat citizenegroepen eigenlijk geen overheidsfinanciering nodig hebben (want zij krijgen ledencontributie en geld via fondsen), maar hun strategische keuzes wel lijken af te hangen van de directe overheidsfinanciering. Alle drie de citizenorganisaties lieten namelijk een dip zien in overheidsfinanciering en in hun activiteiten uit de directe en/of indirecte strategie.

Gezien een geïnterviewde servicegroep geen directe overheidsfinanciering krijgt en de andere organisatie wel financiering krijgt (maar waarvan de exacte hoeveelheden onbekend blijft) is het toetsen van dit deel van de hypothese lastig. De resultaten laten zien dat zonder directe overheidsfinanciering er maar weinig activiteiten worden uitgevoerd uit zowel de directe als indirecte strategie. Met overheidsfinanciering is ook een sterke daling te zien in de activiteiten uit beide strategieën. Om die reden kan wel gesteld worden dat serviceorganisaties in een mate beperkt worden in het kiezen van hun strategische keuzes.

5. Conclusie

Het doel van het onderzoek was om een beeld te krijgen over hoe overheidsfinanciering de strategische keuzes van maatschappelijke organisatie (MO's) beïnvloedt. De volgende onderzoeksvraag werd daarom gesteld: “In welke mate heeft de variatie in financiering tussen kabinetten Rutte-IV en Schoof-I tot andere strategische keuzes geleid bij maatschappelijke organisaties in Nederland?”. Aan de hand van wetenschappelijke literatuur, semigestructureerd interviews en documentanalyse is deze vraag beantwoord.

5.1. Belangrijkste bevindingen

In dit onderzoek zijn zeven diepte-interviews afgenomen met organisaties die opkomen voor kwetsbare groepen in Nederland. Ter controle en verdieping zijn daarnaast ook de recente jaarverslagen doorgenomen. Er zijn drie citizenorganisaties, twee serviceorganisaties en twee hybrideorganisaties meegenomen in dit onderzoek. Hiervan ontvingen twee organisaties uit de service- en hybridegroep geen directe overheidsfinanciering. Deze organisaties gaven een extra dimensie in het herleiden van in welke mate variatie in financiering invloed heeft op hun gekozen activiteiten.

De mate van variatie in overheidsfinanciering heeft vooral invloed op de intensiteit van de projecten die MO's uit alle drie de organisatietypes willen uitvoeren. Zonder directe overheidsfinanciering worden deze projecten ook uitgevoerd, alleen is er dan sprake van een gematigdere variant, wat invloed heeft op het bereik van het project en/of de campagne. Uit het onderzoek blijkt ook dat een groot deel van de MO's geen afname zien in het ontvangen van de directe overheidsfinanciering. Voor veel organisaties geldt dat de financiering vanuit de overheid de afgelopen jaren is gestegen. Wat opvalt is dat MO's (voornamelijk citizengroepen) over een langere tijdsperiode minder activiteiten laten zien richting de uitvoerende macht (directe strategie). De activiteiten uit de indirecte strategie nemen juist toe. Hier kunnen twee verklaringen voor zijn: (a) de organisaties hebben hun vaste aanspreekpunten gevonden (kwaliteit boven kwantiteit) of (b) ondanks de groei in directe overheidsfinanciering voelen de organisaties zich genoodzaakt om nog veel activiteiten uit de indirecte strategie te gebruiken. Op basis van de interviews blijkt de laatste optie het minst aanneembaar. Veel organisaties spraken over juist met tevredenheid over hun contact met de beleidsmakers en zagen geen significante verschillen tussen het contact met kabinet Rutte-IV en Schoof-I. Het kabinet Rutte-IV wordt alleen door twee organisaties uit de citizengroep welwillender gelabeld, maar veel

significant verschil in het contact is nog niet te merken. De impact van de variatie in financiering vanuit de verschillende kabinetten op de strategische keuzes rondom de activiteiten uit de directe en indirecte strategie lijkt daarom miniem.

Uit de interviews komt nog een interessant gegeven naar voren. Het niet hebben van structurele overheidsfinanciering lijkt wel een keuze te zijn van de MO's. Hun onafhankelijkheid ten opzichte van de overheid wordt als belangrijk ervaren. Hierdoor kunnen zij vrijer kiezen tussen hun strategische activiteiten (bijvoorbeeld uitvoeren van demonstraties en campagnes) die een kritische toon zouden kunnen hebben richting de politiek. Het is daarnaast ook een strategische keuze om de directe overheidsfinanciering die zij wel krijgen, te gebruiken voor projecten in de uitvoering in plaats van de praktische kanten van een organisatie staande houden. Door deze keuze kunnen de organisaties hun onafhankelijkheid behouden en tegelijkertijd hun campagnes vergroten om meer bereik te genereren.

Een direct verschil tussen de mate van variatie in financiering vanuit kabinet Rutte-IV en Schoof-I op de strategische keuzes van MO's is hiermee nog niet bevestigd. Voor een organisatie zou voor het eerst onder kabinet Schoof-I mogelijk worden om structurele overheidsfinanciering te krijgen, als dit daadwerkelijk gebeurt dan zou dit een interessante organisatie zijn om te blijven volgen.

5.2. Discussiepunten

In dit onderzoek zijn zeven organisaties meegenomen. Vanwege de gevoeligheid van de te verstrekken informatie, was er een relatief lage bereidwilligheid om deel te nemen aan het onderzoek en door de tijdsdruk van het onderzoek was het niet mogelijk om meer organisaties te spreken. Dit betekent dat er slechts een klein deel van de MO's in Nederland zijn ondervraagd. Voor een duidelijker beeld over de impact van overheidsfinanciering op de strategische keuzes zou er in het vervolg meer organisaties meegenomen moeten te worden in het onderzoek. Het verschil tussen citizen-, service- en hybridegroepen zou dan ook beter onderzocht kunnen worden.

Het voordeel van dit onderzoek is dat deze zeven organisaties grondig onderzocht kon worden aan de hand van de interviews en documentanalyse. Dit heeft ervoor gezorgd dat er een extra diepte gecreëerd kon worden in de analyseresultaten. Het onderzoek geeft daarom veel aanknopingspunten voor meer kwantitatief (en dus generaliseerbaar) onderzoek.

Een ander punt dat opviel tijdens de uitvoering van het onderzoek was dat het overzicht van Binderkrantz (2005) met de directe en indirecte strategieën mogelijk verouderd is als het gaat om de activiteiten die horen bij de indirecte strategie. Organisaties spraken eerder over het sturen van mails naar kranten (in plaats van brieven) en het plaatsen van social media posts. Het domein social media kan op zichzelf nog een interessant onderzoeksthema vormen, omdat veel organisaties zich steeds meer op dit domein gaan focussen. Twee organisaties noemden dan ook dat zij in de toekomst hier meer in wilden investeren.

Het onderzoek had daarnaast het probleem dat het huidige kabinet (Schoof-I) pas een jaar geïnstalleerd is en dat het kabinet Rutte-IV niet een volle termijn aan de macht was. Het probleem met het willen vergelijken tussen twee kabinetten is dat er mensen in organisaties aanwezig moeten zijn die beiden kabinetten hebben meegemaakt. Als er twee keer volledige termijnen van een kabinet onderzocht moeten worden dan is er een gesprekspartner nodig die acht jaar bij dezelfde organisatie zit. Waarbij de nieuwe kabinetsformatie dan in een jaar moet lukken. Dit maakt de pool van geschikte organisaties en gesprekspartners lastig.

5.3. Meerwaarde

Het onderzoek geeft de ruimte om dieper in de casus te gaan en verklaringen te geven. Dit is dan ook in dit onderzoek gebeurd. Zo laten de bevindingen zien dat met directe overheidsfinanciering de MO's vooral richten op indirecte strategieën en dat het een strategische keuze is om geen structurele overheidsfinanciering te ontvangen. Dit geeft MO's namelijk onafhankelijkheid richting de overheid.

De generaliseerbaarheid is niet hoog, maar de diepte van de analyse laat zien welke activiteiten MO's uitvoeren en in hoeverre deze (in dit geval) miniem worden beïnvloed door overheidsfinanciering. De dataset is te klein voor alomvattende conclusies, maar afwijkingen ten opzichte van de literatuur zijn zichtbaar. Om definitieve conclusies te kunnen trekken is verder onderzoek nodig.

5.4. Vervolgonderzoek

Bij het opstellen van hypothese **H2** (*het ontvangen van directe overheidsfinanciering over een lange tijdsperiode maakt het voor maatschappelijke organisaties mogelijk om meer activiteiten uit te voeren richting de uitvoerende macht (directe strategie)*) was de aanname dat meer financiering vanuit de overheid ook een toename in activiteiten uit de directe strategie zou

betekenende onjuist geweest. Veel ervaring binnen het beleidsvormingsproces hoeft niet per se ook veel activiteiten richting de uitvoerende macht te betekenen. Veel ervaring kan zich namelijk ook vormgeven in sterkere banden met de relevantste personen voor organisaties. In vervolgonderzoek zou daarom gekeken kunnen worden naar de kwaliteit van de contacten met de uitvoerende macht in plaats van de hoeveelheid activiteiten richting de uitvoerende macht.

De onderzochte organisaties krijgen subsidie op basis van projecten en campagnes. Gezien elk project zijn eigen voorwaarden heeft was het in dit onderzoek niet mogelijk om deze gegevens te gebruiken. In vervolgonderzoek zou hier uitgebreider bij stil moeten worden gestaan. Zo zou er gekeken kunnen worden naar in hoeverre de voorwaarden voor projectsubsidies door de jaren heen zijn veranderd en wat deze potentiële verandering(en) betekenen(n) voor de MO's.

5.5. Beleidsaanbevelingen

Als laatst zijn er aandachtspunten voor beleidsmakers, om mee te nemen in het beleidsvormingsproces.

Organisaties geven aan dat zij subsidie nodig hebben om campagnes en/of projecten in hun volledigheid te kunnen uitvoeren. Gezien MO's een belangrijke functie hebben binnen de democratie is een groot bereik van campagnes en projecten essentieel. Hoe meer mensen zij kunnen bereiken, hoe meer organisaties verhalen uit de samenleving kunnen meenemen richting het beleidsvormingsproces. Hierbij is het voor organisaties belangrijk dat zij hun onafhankelijke status kunnen behouden. Financiering op projecten, in plaats van financiering voor organisaties zou hierbij een oplossing kunnen zijn. De financiering is dan meer gericht op het succes van een project dan op het succes en het functioneren van een organisatie. Dit stimuleert de interdependentie tussen de overheid en organisaties zonder dat het afdoet aan de onafhankelijkheid van de MO's.

Uit de resultaten blijkt dat als organisaties eenmaal overheidsfinanciering ontvangen zij ook een stijgende lijn zien in de directe overheidsfinanciering die zij per jaar ontvangen. Bij deze de oproep om meer organisaties zonder een insider status te betrekken in het beleidsvormingsproces. Er zijn natuurlijk talloze organisaties die belangen vertegenwoordigen en ministeries kunnen onmogelijk alle organisaties spreken. Waar MO's conferenties en campagnes verzinnen om nieuwe mensen te werven kunnen ministeries in zo'n zelfde vorm ook nieuwe organisaties de kans geven om hun naam te laten vallen en te kijken welke projecten mogelijk interessant zijn om aan bij te dragen.

Literatuurlijst

- Alexander, J., Nank, R., & Stivers, C. (1999). Implications of welfare reform: Do nonprofit survival strategies threaten civil society?. *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly*, 28(4), 452-475.
- Albareda, A. (2018). Connecting Society and Policymakers? Conceptualizing and Measuring the Capacity of Civil Society Organizations to Act as Transmission Belts. *VOLUNTAS: International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations*, 29(6), 1216-1232.
- Berkhout, J., & Lowery, D. (2011). Short-term volatility in the EU interest community. *Journal of European Public Policy*, 18(1), 1-16.
- Binderkrantz, A. (2005). Interest group strategies: Navigating between privileged access and strategies of pressure. *Political studies*, 53(4), 694-715.
- Bloodgood, E., & Tremblay-Boire, J. (2017). Does government funding depoliticize non-governmental organizations? Examining evidence from Europe. *European Political Science Review*, 9(3), 401-424.
- Bolleyer, N. (2021). State funding pressure in interest groups, political parties and service-oriented membership organisations. *West European Politics*, 44(7), 1577–1603. <https://doi.org/10.1080/01402382.2020.1838193>
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77–101. <https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa>
- Browne, W. P. (1991) 'Issue Niches and the Limits of Interest Group Influence', in A. J. Cigler and B. A. Loomis (eds), *Interest Group Politics*. Third edition. Washington DC: CQ Press, pp. 345–70.

- Burstein, P., & Linton, A. (2002). The impact of political parties, interest groups, and social movement organizations on public policy: Some recent evidence and theoretical concerns. *Social forces*, 81(2), 380-408.
- Casey, J. (2015). Civil society and the Rise of the nonprofit sector.
- Chavesc, M., Stephens, L., & Galaskiewicz, J. (2004). Does government funding suppress nonprofits' political activity?. *American sociological review*, 69(2), 292-316.
- Choudron, J. (2025, 6 februari). Vluchtelingenwerk, XR, Demonstratierecht: Kabinet-Schoof zet middenveld onder druk. *Trouw*. <https://www.trouw.nl/politiek/vluchtelingenwerk-xr-demonstratierecht-kabinet-schoof-zet-middenveld-onder-druk~b9698e67/>
- College voor de Rechten van de Mens. (2024, 18 december). *Gebrek aan consultatie bij asielwetgeving schaadt rechtsstaat*. College Voor de Rechten van de Mens. Geraadpleegd op 17 februari 2025, van <https://www.mensenrechten.nl/actueel/nieuws/2024/12/18/index>
- Crepaz, M., & Hanegraaff, M. (2022). (Don't) bite the hand that feeds you: do critical interest organizations gain less funding in the EU?. *European Political Science Review*, 14(3), 315-332.
- Crepaz, M., & Hanegraaff, M. (2020). The funding of interest groups in the EU: are the rich getting richer?. *Journal of European Public Policy*, 27(1), 102-121.
- Denzau, A. T., & Munger, M. C. (1986). Legislators and interest groups: How unorganized interests get represented. *American Political Science Review*, 80(1), 89-106.
- Diepstraten, P., & van Everdingen, D. (2015). Flexibiliteit en diversiteit: Sleutelwoorden voor marktconforme financiering. *HEADline*, 32(1), 14-16.
- Dunleavy, P. (1991) *Democracy, Bureaucracy and Public Choice: Economic Explanations in Political Science*. New York: Harvester/Wheatsheaf

- Ezell, M. (2010). *Seen but Not Heard: Strengthening Nonprofit Advocacy*, by Gary D. Bass, David F. Arons, Kay Guinane, and Matthew F. Carter: with Susan Rees. Washington, DC: The Aspen Institute, 2007, 271 pages.
- Evers, A., & Laville, J. L. (2004). Defining the third sector in Europe. *The third sector in Europe, 11*.
- Fraussen, B. (2014). The visible hand of the state: On the organizational development of groups. *Public Administration*, 92(2), 406-421.
- Fraussen, B., & Halpin, D. (2016). *Assessing the Composition and Diversity of the Australian Interest Group System*.
- Froelich, K. A. (1999). Diversification of revenue strategies: Evolving resource dependence in nonprofit organizations. *Nonprofit and voluntary sector quarterly*, 28(3), 246-268.
- Gais, T. L. (1991). Pathways to influence in American politics. *Mobilizing Interest Groups in America: Patrons, Professionals, and Social Movements*.
- Gais, T. L. & Walker, J. L. Jr. (1991). 'Pathways to Influence in American Politics', in J. L. Jr. Walker (ed.), *Mobilizing Interest Groups in America: Patrons, Professions and Social Movements*. Ann Arbor MI: The University of Michigan Press, pp. 103–21.
- Grant, W. (2000a). 'Insider Groups, Outsider Groups and Interest Group Strategies in Britain', in R. A. W. Rhodes (ed.), *United Kingdom, Volume One*. Aldershot: Ashgate.
- Grant, W. (2000b). *Pressure Groups and British Politics*. London: Macmillan.
- Grant, W. (2001) 'Pressure Politics: From "Insider" Politics to Direct Action?', *Parliamentary Affairs*, 54, 337–48.
- Hanegraaff, M., & Poletti, A. (2019). Public opinion and interest groups' concerns for organizational survival. *European Political Science Review*, 11(2), 125-143.

- Het college van burgemeester en wethouders van Eindhoven. (2022, 3 juni). *Subsidieregeling Meedoen en maatschappelijke participatie*. Lokale Wet- en Regelgeving. Geraadpleegd op 16 mei 2025, van <https://lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR677404>
- Kelleher, C. A., & Yackee, S. W. (2009). A political consequence of contracting: Organized interests and state agency decision making. *Journal of public administration research and theory*, 19(3), 579-602.
- Kendall, J., & Knapp, M. (1995). A loose and baggy monster. *An introduction to the voluntary sector*, 66-95.
- Klijn, E. H., & Koppenjan, J. (2016). The impact of contract characteristics on the performance of public-private partnerships (PPPs). *Public Money & Management*, 36(6), 455-462.
- LeRoux, K., & Goerdel, H. T. (2009). Political advocacy by nonprofit organizations: A strategic management explanation. *Public performance & management review*, 32(4), 514-536.
- Lindstaedt, N. (2025, februari). *USAid shutdown isn't just a humanitarian issue – it's a threat to American interests*. The Conversation. <https://theconversation.com/usaaid-shutdown-isnt-just-a-humanitarian-issue-its-a-threat-to-american-interests-248939>
- Maloney, W. A., Jordan, G., & McLaughlin, A. M. (1994). Interest groups and public policy: the insider/outsider model revisited. *Journal of public policy*, 14(1), 17-38.
- Minkoff, D. C. (2002). The Emergence of Hybrid Organizational Forms: Combining Identity-Based Service Provision and Political Action. *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly*, 31(3), 377–401. <https://doi.org/10.1177/0899764002313004>
- Moe, T. M. (1988). *The organization of interests: Incentives and the internal dynamics of political interest groups*. University of Chicago Press.

- Mosley, J. E. (2011). Institutionalization, privatization, and political opportunity: What tactical choices reveal about the policy advocacy of human service nonprofits. *Nonprofit and voluntary sector quarterly*, 40(3), 435-457.
- Neuman, W. (2014). *Social Research Methods: Qualitative and Quantitative Approaches* (7th ed.). Pearson.
- Nijland, L. (2025, 4 mei). *GL-PvdA vreest misbruik en wil niet dat kabinet organisaties kan verbieden*. NOS. Geraadpleegd op 11 mei 2025, van <https://nos.nl/nieuwsuur/artikel/2565979-gl-pvda-vreest-misbruik-en-wil-niet-dat-kabinet-organisaties-kan-verbieden>
- Pfeffer, J., & Salancik, G. (2015). External control of organizations—Resource dependence perspective. In *Organizational behavior 2* (pp. 355-370). Routledge.
- Pospieszna, P., & Vetulani-Cęgiel, A. (2021). Polish interest groups facing democratic backsliding. *Interest Groups & Advocacy*, 10(2), 158-180.
- Ruggiano, N., & Taliaferro, J. D. (2012). Resource dependency and agent theories: A framework for exploring nonprofit leaders' resistance to lobbying. *Journal of Policy Practice*, 11(4), 219-235.
- Rijksdienst voor Ondernemend Nederland. (2024, 7 juni). *Voorwaarden aanvraag SET Visievorming e-health*. RVO.nl. Geraadpleegd op 16 mei 2025, van <https://www.rvo.nl/subsidies-financiering/set/voorwaarden-aanvraag-visievorming>
- Salamon, L. M., Sokolowski, S. W., & List, R. (2004). *Global civil society* (Vol. 2). Bloomfield, CT: Kumarian.
- Smith, S. R., & Lipsky, M. (1993). *Nonprofits for hire : the welfare state in the age of contracting* (1st ed.). Harvard University Press. <https://doi.org/10.4159/9780674043817>

Van Rompu, M. (2025, 7 februari). *Door plotse 'Trumpiaanse' bezuinigingen van Faber zitten asielzoekers straks zonder juridische hulp*. De Volkskrant. Geraadpleegd op 22 mei 2025, van <https://www.volkskrant.nl/binnenland/door-plotse-trumpiaanse-bezuinigingen-van-faber-zitten-asielzoekers-straks-zonder-juridische-hulp~b794d1a3/?referrer=https%3A%2F%2Fwww.google.nl%2F>

Van Thiel, S. (2014). *Research methods in public administration and public management*. New York: Routledge.

Wemos. (2025, 29 januari). *Kabinet bezuinigt radicaal op maatschappelijke organisaties – Wemos*. Wemos. https://www.wemos.org/kabinet-bezuinigt-radicaal-op-maatschappelijke-organisaties/?utm_source=chatgpt.com

Bijlage I

A. Interviewvragen template maatschappelijke organisaties

Naam organisatie:

Naam geïnterviewde:

Functie medewerker:

Inleiding

- Voorstellen.
- Uitleg over het doel van de scriptie
- Uitleg interviewopzet (30-45 minuten).
 - Onderwerpen: directe en indirecte strategieën.
 - Directe strategie: contact relevante minister, partijwoordvoerders, uitvoerende ambtenarij, publieke comités, contact andere leden kabinet.
 - Indirecte strategie: media-activiteiten (contact journalisten, brieven/columns, persreleases/persconferentie, publieke analyses/onderzoeksrapporten) en mobilisatie activiteiten (publieke meetings/conferenties, organiseren campagne, stakingen/demonstraties, petities).
- Het gebruik van namen in de scriptie.
 - Indien gewenst: alleen namen delen met scriptiebegeleider en tweede lezer. Verder niet openbaar.
- Opnemen van het gesprek.
 - Na behalen van de scriptie worden de opnames verwijderd.

Vragen

Directe- en indirecte strategieën

1. U heeft zojuist de definitie van directe- en indirecte strategieën gehoord. Wat was het afgelopen jaar de balans tussen deze twee strategieën (bijv. 50/50)?
 - ➔ Vervolg vraag: Is deze balans veranderd ten opzichte van de periode 2022 tot 2024?
 - ➔ Vervolg vraag: Wat was de voornaamste reden voor de verandering in dit balans? (Oftewel: wat maakte dat de activiteiten die u als organisatie uitvoert veranderde?)

Strategievorming

Nu komen er 10 vragen over de activiteiten die uw organisatie eventueel heeft overwogen om uit te voeren het afgelopen 12 maanden. Graag hoor ik welke activiteiten overwogen zijn op een schaal van 0 tot 100 (0 is niet overwogen en 100 is sterk overwogen).

2. Heeft uw organisatie gekozen om contact op te zoeken met beleidsmakers?
3. Heeft uw organisatie gekozen om contact op te zoeken met de uitvoerende ambtenarij?
4. Heeft uw organisatie gekozen om contact te zoeken met woordvoerders of andere leden van het kabinet?
5. Heeft uw organisatie gekozen om contact te zoeken met journalisten?
6. Heeft uw organisatie gekozen om brieven/columns/onderzoek rapportages te schrijven?
7. Heeft uw organisatie gekozen om pers releases te houden?
8. Heeft uw organisatie gekozen om publieke analyses uit te voeren?
9. Heeft uw organisatie gekozen om conferenties te houden?
10. Heeft uw organisatie gekozen om campagnes/demonstraties te organiseren?
11. Heeft uw organisatie gekozen om petitie's te maken?

Vanaf hier worden de vragen specifiek gericht op de verschillende kabinetten die aanwezig waren in de periode 2022 tot heden (Rutte-IV & Schoof-I).

Contact beleidsmakers

12. Op een schaal van 0 tot 100 (0 is nooit en 100 is vaak), hoe vaak heeft u de afgelopen 12 maanden contact gehad met de beleidsvormers in kabinet Schoof-I? (Denk hierbij aan de uitvoerende ambtenaren en de bewindspersonen?)
➔ Vervolg vraag: Heeft u vooral contact met ambtenaren, bewindspersonen, woordvoerders of andere leden van het kabinet?
13. Als u kijkt naar het contact in de afgelopen 12 maanden met de beleidsvormers in het kabinet Schoof-I, ervaart u een verschil met het kabinet Rutte-IV?
➔ Vervolg vraag: In welk opzicht is de mate van contact met het kabinet Schoof-I anders dan met het kabinet Rutte-IV?
14. **(Indien van toepassing)** Wat zou volgens u het verschil zijn tussen de mate van contact gekeken tussen termijn Schoof-I en Rutte-IV?

Mobilisatie

15. Op een schaal van 0 tot 100 (0 is nooit en 100 is veel), hoeveel pogingen heeft uw organisatie in de afgelopen 12 maanden gedaan om leden/burgers tot actie te roepen (doormiddel van campagnes/petities/demonstraties)?
- ➔ Vervolgvrage: Welke manier (campagne, petities, demonstraties) heeft u de afgelopen maanden leden/burger geprobeerd te mobiliseren?
16. Ziet u een verschil in de hoeveelheid pogingen tot mobilisatie tussen de periode 2022-2024 en de afgelopen maanden?
17. **(Indien van toepassing)** Wat zou volgens u het verschil zijn tussen het aantal pogingen tot actie gekeken tussen termijn Schoof-I en Rutte-IV?
18. Zijn er activiteiten die u het afgelopen jaar heeft uitgevoerd die u eerder, onder kabinet Rutte-IV, vanwege strategische redenen niet/wel hoefden en/of kon uit te voeren?

Financiering

19. Op welke manier ontvangt uw organisatie financiële steun vanuit de overheid?
- ➔ Bij financiële steun: Merkt u verschil in het type overheidsfinanciering die u ontvangt ten opzichte van het kabinet Schoof-I en Rutte-IV?

Alleen bij ‘aanwezigheid subsidies’ (vraag 19)

20. Hoeveel procent van de organisaties inkomen bestaat uit overheidssubsidies?
- ➔ Vervolgvrage: Is het genoemde percentage veranderd tussen het kabinet Schoof-I en Rutte-IV
21. Als u kijkt naar uw eigen ervaring/perspectief, veranderen de activiteiten wanneer er een verandering ontstaat in de hoeveelheid ontvangen subsidies in euro's?
22. Vragen naar inbreng interviewer (wat mist hij/zij/hen in het interview of wat wil hij/zij/hen nog kwijt)?

Afsluiting

- Bedankt voor medewerking/ aangegeven dat de opname is gestopt.
- Uitleg dat het interview wordt verwerkt en geanalyseerd om onderzoeksvraag te beantwoorden.
- Vragen of de geïnterviewde interesse heeft om de scriptie te ontvangen zodra deze af is.